

העותרים:

1. סארה אבו אלקיעאן, ת"ז [REDACTED]
2. אריג' אבו אלקיעאן, ת"ז [REDACTED]
3. ג'בר אבו אלקיעאן ת"ז [REDACTED]
4. חאמד אבו אלקיעאן ת"ז [REDACTED]
5. הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל, ע"ר 580168854
6. עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
ע"י ב"כ עו"ד נועה לוי ו/או אפרת ברגמן-ספיר ו/או חליל זאהר
מהוועד הציבורי נגד עינויים בישראל
ת"ד 4363 ירושלים 9104601
טלפון: 03-7733134, פקס: 03-9080588

וע"י ב"כ עו"ד פאדי ח'ורי ו/או סאוסן זאהר ו/או חסן ג'בארין
ו/או סוהאד בשארה ו/או מאיסאנה מוראני ו/או נארימאן שחאדה-זועבי
ו/או סארי עראף ו/או איה חאגי עודה
מעדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
רחוב יפו 94, חיפה
טל: 04-9501610; פקס: 04-9503140

- נ ג ד -

המשיבים:

1. פרקליט המדינה
 2. המחלקה לחקירות שוטרים
 3. היועץ המשפטי לממשלה
 4. משטרת ישראל
 5. רס"מ [REDACTED]
 6. השוטר [REDACTED]
 7. רפ"ק [REDACTED]
 8. סנ"צ [REDACTED]
 9. רס"ר [REDACTED]
 10. ד"ר רפ"ק [REDACTED]
 11. החובש [REDACTED]
- ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, ירושלים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי המופנה למשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם:

מדוע לא תבוטל החלטתו של פרקליט המדינה בתיק מח"ש 374/17 מיום 1.5.2018 (להלן: "החלטת הסגירה") בשל חוסר סבירותה הקיצוני, ויחוזר התיק למשיבים לשם נקיטה בהליכים פליליים כלפי השוטרים שהרגו, המיתו או גרמו, במעשה או במחדל, למותו של יעקוב אבו אלקיעאן ז"ל ביום 18.1.17, במהלך ניסיון הפינוי של הכפר אם אלחיראן.

****החלטת הסגירה מיום 1.5.2018 עליה מבוססת עתירה זו מצ"ב ומסומנת כנספח ע/1**

מבוא

עתירה זו עניינה באירוע טראגי שאירע לפני 3 שנים והוביל למותם של אזרח ושוטר בכפר אם אלחיראן שבנגב. ביום 18.1.17 לפנות בוקר, הגיעו כוחות משטרה גדולים לכפר הבלתי מוכר אם אלחיראן, על מנת לפנותו. יעקוב אבו אלקיעאן ז"ל (להלן: "יעקוב המנוח"), אב משפחה, מורה למתמטיקה תושב הכפר, סיים באותה העת לארוז את חפציו ולהעמיס אותם ברכבו, ויצא ברכב מפתח ביתו שבראש הגבעה בנסיעה איטית. שלושה שוטרים התקרבו לכיוון ביתו, וכשראו את רכבו מתניע ומתחיל להתקדם קראו לעברו ודרשו שיעצור. בין אם שמע את קריאתם והתעלם ממנה, ובין אם לא שמע אותה בתוך הרכב שחלוונתו סגורים, יעקוב המשיך לנסוע באיטיות במורד השביל.

ברגע קריטי זה, פתח השוטר שעמד שלישי מבין שלושה שוטרים באש חיה על הרכב. בעקבותיו פתח באש על הרכב שוטר נוסף, ותוך שניות ספורות ירו שוטרים על הרכב מכל עבר, גם אחד למול השני. בינתיים, האיץ רכבו של יעקוב המנוח במורד השביל, וזאת לאחר שקליעים של נשק מסוג M16 נורו מטווח קרוב ופגעו בברכו הימנית ובכתפו. רכבו של יעקוב המנוח ירד במורד השביל היורד מביתו, לאחר מכן עלה על התלולית שמעבר לשביל הראשי, פגע בשוטרים שעמדו מקובצים עליה ונסע עד שטנדר משטרתי נגח בו וגרם לעצירתו. כתוצאה מפגיעת רכבו של יעקוב בשוטרים נהרג השוטר ארז לוי ז"ל ושוטר אחר שבר את רגלו.

כאמור לעיל, כתוצאה מירי השוטרים נפגע יעקוב המנוח בכתפו ובברכו הימנית. שוטרים שלפו אותו מרכבו דקה לאחר הירי והשכיבו אותו על הקרקע מחוץ לרכב. גופו הירווי של יעקוב המשיך לדמם בעודו שוכב מחוץ לרכבו במשך עשרות דקות, כשסביבו עשרות שוטרים, שהתעלמו ממנו כולם, ואיש לא העניק לו טיפול רפואי בסיסי או הפנה את הצוות הרפואי למתן טיפול שיכול היה להציל את חייו.

בעקבות אירוע חמור זה, בו נהרגו אזרח ושוטר, נפתחה בדיקה אצל המשיבה 2. העותרת 5 איתרה עשרות עדי ראיה וחומרי תיעוד שונים מהאירוע והעבירה אותם לידי המשיבה 2 על מנת לסייע לה בביצוע הבדיקה. יצויין כי העותרת 5 אף הגישה תלונות נוספות בגין פגיעות אחרות באזרחים מצד שוטרים במסגרת אותו אירוע. התיקים כולם נסגרו בידי המשיבה 2, ועררים על החלטות הסגירה הוגשו למחלקת עררים בפרקליטות המדינה.

לאחר ביצוע בדיקה מקדמית ממושכת בפרקליטות המדינה נסגר תיק מח"ש 374/17, העוסק בעניינו של יעקוב המנוח ביום 1.5.18. ההחלטה התקבלה על דעתו של המשיב 3 ומשכך לא ניתן היה להגיש ערר למחלקת עררים בפרקליטות המדינה, ששואבת את סמכותה המואצלת מהמשיב 3, אלא רק לעתור כנגדה בפני בית המשפט הנכבד.

מימוש זכות העיון בחומרים לקח זמן רב כפי שיוסבר בהמשך. עיון וניתוח חומרי הבדיקה המקדימה של המשיב 2 מעידים כי נפלו פגמים מהותיים היורדים לשורש הניסיון לבחון את אחריותם של השוטרים המעורבים בשרשרת האירועים שהובילה למותו של יעקוב אבו אלקיעאן, וגם למותו של ארז לוי ז"ל. למעלה מכך, גם על רקע הממצאים הלא שלמים מהבדיקה שנעשתה, ההחלטה שהתקבלה בתום תהליך הבדיקה היתה בלתי סבירה באופן קיצוני. החלטתו של המשיב 1 ניתנה תוך התעלמות מהחומר הראייתי הרב שנאסף בתיק, וללא ניסיון אמיתי לברר לגבי כל אחד מהשוטרים שהיו מעורבים באיזו מידה תרמה פעולתם ישירות למותו של יעקוב אבו אלקיעאן, והאם ניתן לייחס אחריות פלילית למי מהם, אם לא בדרגה של כוונה ממש, הרי שלכל הפחות בדרגה של אדישות או של קלות דעת.

בעתירה זו נבחן את הממצאים העולים מהחומרים שנמסרו לעיון העותרים לגבי כל אחד מהשוטרים, ועל בסיסם נבקש להראות כי ההחלטה שלא לפתוח בחקירה פלילית ושלא להעמיד לדין פלילי אף אחד מהשוטרים המעורבים, ובכלל זה אנשי הרפואה שהיו בשטח, הינה החלטה בלתי סבירה באופן קיצוני, ודינה להתבטל.

ואלה נימוקי העתירה:

I. הצדדים:

1. העותרת 1, סארה אבו אלקיעאן, היא אמו של יעקוב אבו אלקיעאן ז"ל.
2. העותרת 2, אריג' אבו אלקיעאן, היא בתו הקטינה של יעקוב אבו אלקיעאן ז"ל.
3. העותרים 3 ו-4, ג'בר וחמאד אבו אלקיעאן, הם אחיו של יעקוב המנוח.
4. העותר 5 הוא הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל, עמותה שעיקר עיסוקה במאבק משפטי וציבורי נגד עינויים ויחס אכזרי, בלתי אנושי ומשפיל. העמותה שמה לה למטרה להגן על זכויותיהם של נפגעי עבירות אלימות מצד שוטרים, ובמסגרת הזו מייצגת למעלה מ-100 מתלוננים למח"ש מכל הקבוצות והמגזרים בארבע השנים האחרונות. העותר ליווה את הליכי חקירת ההרג של המנוח אבו אלקיעאן ופנה אל הרשויות בענין והוא אסף את החומר הרלבנטי שהציג בפני רשויות אכיפת החוק.
5. העותר 6, עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, הוא ארגון הפועל להגנה על זכויות אדם בכלל והגנה וקידום זכויות המיעוט הערבי בישראל בפרט והוא הרשום כעמותה בישראל. העותר ליווה את הליך החקירה ופנה מיידיית לאחר הרג המנוח אבו אלקיעאן אל מח"ש לפתוח בחקירה בנושא, כמו כן עתר העותר 5 אל בג"ץ בשם המשפחה למסירת הגופה והמשיך יחד עם העותר 5 בהתכתבויות עם המשיבים בנושא פתיחת החקירה הפלילית נשוא עתירה זו.

6. המשיב 1, הוא פרקליט המדינה שקיבל את ההחלטה מושא עתירה זו, היא ההחלטה לסגור את תיק מח"ש 374/17 העוסק בארועים שהביאו למותו של יעקוב המנוח, ללא פתיחה בחקירה פלילית וללא העמדה לדין של השוטרים המעורבים.
7. המשיבה 2, המחלקה לחקירות שוטרים, היא הגורם האמון על ביצוע חקירות של עבירות המתבצעות על ידי שוטרים ועל הגשת כתבי אישום נגדם, והיא שבצעה את הבדיקה המקדימה בתיק 374/17.
8. המשיב 3, היועץ המשפטי לממשלה, עומד בראש מערכת התביעה והוא בעל הסמכות האחרונה להכריע בשאלה האם יש להעמיד לדין אדם בעקבות חקירה או הגשת תלונה. ההחלטה מושא עתירה זו התקבלה על דעתו.
9. המשיבה 4, משטרת ישראל, היא שביצעה את מבצע הפינוי וההריסה, ואנשיה הם שהביאו למותו של יעקוב המנוח במעשיהם ומחדליהם. בנוסף, היא מעסיקתם של המשיבים 5-10, ומי שבאפשרותה להעמידם לדין משמעתי במקרה הצורך.
10. המשיבים 5-11 הם השוטרים שנכחו באירוע נשוא עתירה זו ושעיון בחומרי הבדיקה שנמסרו מידי המשיבה 2 לעותרים מצביע על אחריותם הפלילית למותו של יעקוב אבו אלקיעאן המנוח.

II. הרקע העובדתי :

11. ביום 18.1.17 הגיעו כוחות משטרה גדולים לכפר הבלתי מוכר אם אלחיראן שבנגב, על מנת להרוס את הכפר במטרה להקים על חורבותיו את היישוב "חירן" שעתיד להיות מיושב על ידי חברי גרעין ההתיישבות חירן. בכפר נאספו פעילים ופעילות התומכים בתושבים המתנגדים לפינוי, אולם יעקוב אבו אלקיעאן ז"ל לא היה אחד מהם. יעקוב המנוח שלח את משפחתו מהמקום מראש, העמיס את רכבו בכל הטובין שבביתו (שלא הוחזרו למשפחתו עד היום), ויצא ברכב העמוס כשראה את השוטרים מתקרבים.
12. השוטרים שטיפסו לעבר ביתו המיועד לפינוי, ובראשם מרטין קוזמיצקס, משה רובינוב ושי [REDACTED] סימנו לו וקראו לו לעצור את רכבו, אולם הוא לא נשמע לבקשתם. לא ניתן לקבוע האם יעקוב המנוח שמע את קריאת השוטר כך גם לפי האמור בהחלטת הסגירה. השוטרים, קוזמיצקס ורובינוב סימנו בפנסים צעקו לעבר יעקוב והסתפקו בכך, אך השוטר השלישי, שי [REDACTED] שהסתובב כבר עם נשק מסוג M16 טעון ודרוך, החליט לפתוח באש.
13. מסר מספר גרסאות לאירוע במספר הזדמנויות שונות לגבי הירי – בפני השב"כ, המשטרה ובפני המחלקה לחקירות שוטרים, כולן נכללו בחומרי החקירה. גרסאות אלה אינן עולות בקנה אחד, והסתירות בהן, כפי שיוצג בהמשך, הינן מהותיות ביותר לגיבוש עמדה באשר לאחריותו הפלילית של [REDACTED]
14. בעקבות הירי, רכבו של יעקוב האיץ בבת אחת את קצב נסיעתו, והוא התדרדר במהירות מטה, כאשר במורד השביל עמדו שוטרים נוספים, ביניהם ארז לוי ז"ל. השוטרים שראו את הרכב מתקרב מטה פתחו עליו באש מלפנים, אך הרכב המשיך להתדרדר, פגע בארז לוי ז"ל ובשוטר נוסף שרגלו נשברה, ולבסוף נעצר לאחר שגייף משטרתי התנגש בו.

15. יעקוב אבו אלקיעאן המנוח נפצע מהירי בברכו ובכתפו בלבד, פציעות שבדרך כלל אינן גורמות למוות. ואכן בחינת המכון לרפואה משפטית מראה כי יעקוב ז"ל נהרג מאיבוד הדם בעקבות הדימום בטווח זמן של עשרות דקות מהירי, עשרות דקות בהן קרוב לודאי שניתן היה להציל את חייו לו היה ניתן לו טיפול רפואי בסיסי.

****חוות דעת מומחה מס' 3/86/2017 של ד"ר מאיה פורמן המכון הלאומי לרפואה משפטית מיום 20.2.17 (להלן: הדוח הפתולוגי) מצ"ב ומסומן כנספח ע/2**

16. לאחר שיעקוב אבו אלקיעאן הוצא מרכבו ע"י מספר שוטרים, הוא הושאר שרוע מחוץ לרכבו דקות ארוכות, גופו המדמם שכוב על הקרקע, ובסמיכות רבה אליו הסתובבו שוטרים רבים, חובשים ואף רופאה משטרתית. איש מהנוכחים לא הושיט ליעקוב הפצוע עזרה או בדק את מצבו הרפואי. במעשה זה דנו אותו השוטרים במקום למוות בעודו בחיים.

17. לא למותר לציין כי עוד באותו יום התראיינו בתקשורת השר לביטחון פנים, גלעד ארדן, ומפכ"ל המשטרה דאז, רוני אלשיך, ואמרו כי מדובר במפגע אשר ביצע פיגוע דריסה.

18. לאחר בדיקה מקדמית ממושכת ע"י מח"ש, התקבלה ביום 1.5.18 החלטת המשיב 1 באשר ל"אירוע אום אל חיראן". בהחלטה ציין המשיב 1 כי במסגרת הבדיקה נבדקה השאלה האם הירי באירוע מעורר חשד סביר לביצוע עבירה פלילית, שאלת התנהלותו של הנהג באירוע, וכן נבדקה סוגיית הטיפול הרפואי ביעקוב. בהמשך ציין המשיב 1 כי החליט שאין הצדקה לחקור שוטרים באזהרה משום שלא התגבש חשד סביר לביצוע עבירות פליליות מצד השוטרים באירוע. בצד האמור החליט המשיב 1 להעביר מספר עניינים לבחינת היבטים פיקודיים או משמעתיים.

*** החלטת המשיב 1 צורפה לעתירה זו וסומנה ע/1.

א. התעלמות החלטת הסגירה מדרג מקבלי החלטות

19. המשיב 1 ציין בהחלטתו כי הציע לבחון בחינה פיקודית או משמעתית האם הכח הוכן כהלכה למשימה, ואולם ההחלטה לסגור את התיק מבלי לחקור את דרג מקבלי החלטות ביחס להיערכות כוחות המשטרה לאירוע שהוביל להריגתו של יעקוב המנוח לוקה לטענת העותרים בחוסר סבירות קיצוני.

20. פרשת הריגתו של יעקוב המנוח אינה מתמצה בפעולות הנוכחים בשטח באותו יום. החלטת המשיב 1 המתמקדת בהם בלבד, מתעלמת כליל מדרג מקבלי החלטות שהביא למסגור את האירוע מלכתחילה כמבצע מלחמתי עם פוטנציאל חבלני, כפי שעולה מהודעות שנגבו משוטרים בדיעבד ביחס לאופן שבו נערכו לאירוע מבעוד מועד. הכוחות נשלחו מראש בתודעה של טיפול באויב.

21. בעוד שישנן טענות, החורגות מעניינו של תיק זה, ביחס להחלטה לפנות את הכפר אם אלחיראן, הרי שיש ערך לא מועט בהשוואת האופן שבו מתנהלת המדינה בפנינו אוכלוסיות שונות, תוך שימוש מועט בנשק חי, לעומת ההיערכות המסיבית, ההתחמשות השימוש בנשק ממית מסוג M16, וההנחה לפיה האוכלוסייה המפונה מועדת לפעולות חבלניות במקרה של אם אלחיראן. דומה כי בהקשר זה כלום לא

נלמד מאירועי אוקטובר 2000, והמסקנות הקונקרטיות שפורסמו בדו"ח ועדת החקירה הממלכתית לבירור התנגדויות בין כוחות הביטחון לבין אזרחים ישראלים בחודש אוקטובר 2000 (2003) (ועדת אור) נותרו כדיו על הנייר. בהקשר זה לא למותר להזכיר את ההמלצה הבאה:

"חשוב להטמיע, בכל דרגי המשטרה, את חשיבותה של התנהלות שקולה ומתונה ביחסים עם המגזר הערבי. בתוך כך, חשוב לפעול על מנת לעקר תופעות של דעות קדומות שליליות שנתגלו, גם אצל קציני משטרה ותיקים ומוערכים, כלפי המגזר הערבי. המשטרה חייבת להטמיע בקרב שוטריה את התובנה, כי הציבור הערבי בכללו אינו אויב שלהם, וכי אין לנהוג בו כאויב." (פס' 15 לשער שישי – סיכום ומסקנות).

22. ההחלטות לנהוג באירוע זה כאירוע מלחמתי, עם פוטנציאל חבלני, וביצוע הפינוי בשעות החשיכה, נטעה מלכתחילה בתודעת השוטרים בשטח את המחשבה שאזרח הנוסע ברכב באיטיות (כפי שיוצג להלן), הרחק מביתו שעתיד להיהרס, מהווה סכנה ביטחונית שמצדיקה ירי (ביחס לנקודות אלה ייטען בהמשך). החלטות אלה אינן מנותקות ממה שהתרחש בפועל, והן טעונות בדיקה מקיפה במסגרת חקירה פלילית שיעודה הוא לברר את אחריות המעורבים בקבלתן להריגתו של אזרח.

23. **אי ביצוע פעולות אלו, והיעדר כל ניסיון לחקור מימד זה של האירוע עולים כדי מחדלי חקירה שמצדיקים בפני עצמם את קבלת העתירה וביטול ההחלטה לסגור את החקירה.**

ב. ההחלטה שלא לנקוט בהליכים פלילים נגד השוטר היורה – שי

24. בהחלטת הסגירה ציין המשיב 1 כי לא ניתן לדעת אימתי או על ידי מי נפגע יעקוב המנוח. ואולם כפי שיוצג להלן ההחלטה לסגור את תיק החקירה מחוסר אשמה בעניינו של השוטר שירה ראשון באירוע, השוטר שי [REDACTED] לוקה בחוסר סבירות קיצונית ודינה בטלות. כן, הבדיקה שנערכה ביחס לאחריותו של השוטר שי [REDACTED] אשר פתח באש על יעקוב אבו אלקיעאן המנוח, הייתה בדיקה לקויה, ועל כן, נגועה בפני עצמה בחוסר סבירות באופן קיצוני. זאת משום שישנן כבר עתה די והותר ראיות המעמידות תשתית ראייתית מספיקה לצורך העמדתו של שי [REDACTED] לדין, ולמצער לצורך פתיחה בחקירה פלילית נגדו. מעבר לכך, הסתירות העולות בגרסאות השונות אותן מסר [REDACTED] בפני מח"ש ובפני השב"כ יוצרות קושי עובדתי שמצריך בירור, בחינה ובדיקה רציניים יותר ממה שבוצע עובר לסגירת החקירה. ולבסוף, האינטרס הציבורי במקרה דנן תומך בבחינה רצינית של אחריותו הפלילית של שוטר שירה באזרח וגרם בכך למותו.

25. המסקנה העולה מחומרי החקירה הקיימים היא כי [REDACTED] ירה ביעקוב המנוח וגרם למותו, וכי עשה זאת תוך הפרת הנהלים וביודעין ברמת מודעות המספיקה לצורך העמדה לדין פלילי. הגרסאות השונות שאינן מתיישבות האחת עם משנתה, ומעלות חשד רציני אף לכך שהוא שיקר לגבי מצב הדברים בעת מסירתן. בכלל זה אף יוער כי את כל אלה ביצע ביודעין, באופן המלמד כי מתקיימת בו רמת המודעות הנדרשת לצורך העמדתו לדין פלילי.

26. לשם ביאור הטיעונים שהובאו לעיל, נפתח בסקירת הידוע לנו מאירוע הירי והדריסה על בסיס חומרי החקירה הזמינים, ולאחר מכן נסקור את העולה מהראיות שנאספו בידי המשיבה 2 באשר לחלקו של השוטר [REDACTED] באירוע ונראה כי רק הוא יכול היה לירות את היריות שפגעו ביעקוב המנוח. בהמשך

נבחן את חקירותיו של שי [REDACTED] אצל המשיבה 2 ונראה כי גרסאותיו סותרות זו את זו לגבי פרטים מהותיים הנוגעים לשאלת אשמתו הפלילית, לבסוף נטען כי הירי שביצע [REDACTED] היה מנוגד לכללי הוראות פתיחה באש, וביודעין.

27. במסגרת סקירת אירוע הירי והדריסה, נתייחס לחוסר משמעותי נוסף בהחלטת הסגירה מושא עתירה זו. המשיב 1 ציין בהחלטתו במפורש כי נדרש לשאלת התנהלותו של יעקוב המנוח. משכך, לשיטת העותרים, צריך היה המשיב 1 לגבש עמדה בשאלה זו, בהיותו הגורם היחידי המוסמך לבדוק את נסיבות האירוע. לשאלת אחריותו של יעקוב המנוח חשיבות אישית, משפחתית וציבורית רבה, שכן שמו הטוב ושל משפחתו מוטלים על הכף, ורק המשיבים 1-3 יכולים לטהר את שמו. בנוסף, יש לשאלה זו השלכה לגבי הניתוח של שאלת אחריותם הפלילית של השוטרים.

א) סקירת אירוע הירי וההתנגשות שתויגה כ"פיגוע דריסה"

28. כפי שיבואר בסקירה הבאה, מכלול הראיות בתיק מעיד מעל לכל ספק כי יעקוב המנוח נפגע עובר לפגיעה בשוטרים, ולפיכך לא מדובר היה בפיגוע, ויעקוב לא היה "מחבל", וכן מעלה ראיות לכך שהירי של השוטר שי [REDACTED] הוא שפגע בו.

29. לפי הדו"ח הפתולוגי, קליע פגע בברכו הימנית של יעקוב המנוח, היא ברך הרגל שאחראית על דושת הגז והבלם של הרכב. לפי דו"ח מז"פ, הקליע היה קליע של רובה מסוג M16 או רובה דומה לו.

חוו"ד המומחה הבליסטי פבל גיברץ כלולה בדו"ח מז"פ 05816/17-07 מיום 26.2.17 מצ"ב ומסומן כנספח 3/ע

30. הדוח הפתולוגי קבע בנוסף כי: "בבדיקה לעומק, תעלת מעבר הקליע בכיוון שמאלה וכלפי מטה" (כך בסעיף 7א לדוח). הפגיעה המתוארת בדו"ח הפתולוגי היא פגיעה מכיוון ימין לשמאל, ומלמעלה למטה. פגיעה בברך של נהג לא יכולה להגיע מקדמת הרכב אלא רק מאחוריו, ואכן לפי מיקום שאריות הקליע שנאספו מהרכב, כיוון הירי היה גם מאחור לפנים. עתה כל שנתר לנו לבחון הוא מי מהשוטרים שירה ביעקוב לאחר ההתנגשות או לפניו יכול היה לגרום לפגיעה מבחינת זווית עמידתו ביחס לרכב.

31. שלושה רובי M16 ירו קליעים באירוע. **האחד** היה בידי השוטר יורי ציניס, שירה בחלק אחר של הזירה, על רכבו של נצ"מ יוסף גולן. **השני** היה בידי איציק בן שושן, שהשתמש בנשקו בקטע האירוע הרלוונטי וירה צרור ראשון במעלה הגבעה ולפני ההתנגשות, ולאחר מכן ירה צרור נוסף לאחר ההתנגשות, כשעמד מאחורי הרכב ומתחתיו (יפורט בהמשך). הרובה **השלישי** היה בידי שי [REDACTED] שלפי עדותו שלו עמד לפני ההתנגשות ועדיין בראש הגבעה מימין לרכבו של יעקוב המנוח ומעט מעליו. מכאן, שעמד בזווית הנכונה כדי לירות את הקליע המתואר בדו"ח מז"פ ובדו"ח הניתחה הפתולוגי.

32. נתעכב שוב על ההסבר לפיו שני השוטרים האחרים שנשאו רובים מסוג M16 לא יכלו לגרום לפגיעה. הרובה הראשון, בידי ציניס, לא היה כלל באזור שביל הגישה של ביתו של יעקוב המנוח, שסביבו ארע הארוע נשא עתירה זו, ולכן הוא אינו היורה במקרה זה.

33. לפי ממצאי הבדיקה, היורה השני איציק בן שושן ירה תחילה לפני ההתנגשות. לפי התיאור שמסר בעדויותיו וגם לפי הסרטון התרמי שצירפו מתבקש בעתירה זו, בן שושן פתח באש כשהוא מתקדם מתחתית הגבעה לעבר הרכב של יעקוב שמעליו, כלומר בזווית מלמטה למעלה ומקדמת הרכב לאחור, לא הזווית שיכולה היתה לגרום לפגיעה בברכו של יעקוב המנוח. (בקשה לצירוף הסרטון התרמי מוגשת במקביל לעתירה זו).

34. לאחר ההתנגשות בשוטרים, ירה בן שושן שנית, כשהוא ממוקם בתעלה שבתחתית שביל הגישה לביתו של יעקוב המנוח, והרכב, שכבר טיפס על התלולית ופגע בשוטרים שהיו עליה, מעליו. זאת ניתן ללמוד מהמצאות תרמילי הקליעים בתעלה שבתחתית השביל הראשי, וגם באמצעות הסרטון התרמי שצורפו לעתירה מבוקש. מכאן עולה שזווית הירי של בן שושן גם לאחר ההתנגשות חייבת היתה להיות זווית שמלמטה למעלה, ולא מלמעלה למטה, ולכן לא יכולה היתה להיות זו שפגעה בברכו של יעקוב המנוח.

35. פסילת האופציה של פגיעת הירי של איציק בן שושן, היחיד שירה ב-M16 לאחר ההתנגשות, מובילה למסקנה אחת ברורה: הירי שפגע בברכו של יעקוב המנוח חייב היה להתרחש לפני ההתנגשות בשוטרים, במעלה הגבעה.

36. כשהשוטר שי [REDACTED] הגיע לתשאל במשרדי המשיבה 2, הוא הביא איתו תצלום אוויר וסקיצה של תוואי השטח על מנת לצייר על גביה סקיצה של מקום הימצאותו בעת ביצוע הירי, אותו הכין מראש עם עורכי דינו (כך לפי הערת החוקרת למסמך ההודעה בשורות 192 לחקירתו במח"ש ביום 23.1.17). הסקיצה מתארת אותו עומד מעל הרכב ומשמאלו, מקביל למרכז הרכב, והוא מסביר שירה לגלגלים ממרחק מטר אחד. אולם באותה עדות ממש אומר [REDACTED] שירה שני מטחים, ושביניהם היה פער של שתי שניות. בשתי שניות רכב שנע במהירות 10 קמ"ש (וזו הייתה המהירות לפי חוות הדעת של פרופ' קלר מאוניברסיטת בר אילן באותו קטע, אבל גם אם הייתה מהירה יותר, כפי שטענו חלק מהשוטרים, הטענה נשארת על כנה) מתקדם 5.4 מטרים, מכאן שגם אם [REDACTED] אומר אמת לגבי הזווית ממנה החל בירי, הרי שאת הצרור השני ירה כבר לאחר שהרכב התקדם, ולכן בזווית ירי של מאחורי האוטו ללפנים, מימין לשמאל ומלמעלה למטה – בדיוק הזווית והכיוון ממנו נורה הקליע שפגע בברכו של יעקוב המנוח.

***** עדותו של שי [REDACTED] במח"ש מיום 23.1.17 מצ"ב ומסומנת כנספח 4/ע**

***** חוות הדעת של פרופ' קלר מאוניברסיטת בר אילן, שנכללה בחומרי הבדיקה, מצ"ב ומסומנת כנספח**

5/ע

37. הנה כי כן, ניתוח זה מעלה כי הירי היחיד שיכול היה לייצר את הפגיעה בברכו של יעקוב המנוח הוא זה של השוטר שי [REDACTED] עוד לפני ההתנגשות. פגיעת הקליע בברך הימנית של יעקוב לפני ההתנגשות מהווה ראיה חזקה לכך שהרכב איבד שליטה. הגיונו של דבר הוא כי נהג ירוי יתקשה לשלוט ברכבו, לא כל שכן כאשר ברכו מרוסקת. הערה אחרונה היא כי גם הירי של [REDACTED] לעבר הצמיגים גרם בוודאות גבוהה לאיבוד השליטה ברכב.

38. יצוין כי תרמילי הקליעים שנמצאו במורד השביל, בשטח בו ירו השוטרים ביעקוב המנוח לפני ההתנגשות, נאספו על ידי המשטרה ונמסרו לידי המשיבה 2. לא ברור מדוע המשיבה 2 החליטה שלא לבחון את מקורם ולפעול לזיהוי איזה שוטר ירה אילו קליעים והיכן.

***** מזכר חוקרת מח"ש בדבר אי שליחת התרמילים שנמצאו בזירה לבדיקה מצ"ב ומסומן כנספח ע/6**

(ב) הירי של השוטר שי [REDACTED] הוא הירי שפגע ביעקוב המנוח

39. בפרק הקודם העוסק בהוכחה שיעקוב המנוח לא ביצע פיגוע דריסה, אלא איבד שליטה ברכבו בעקבות קליע שפגע בברכו הימנית, הראנו כי המקור לירי הקליע יכול היה להיות רק שי [REDACTED] ביססנו את מסקנתנו זו כאמור על חוות הדעת הבליסטית וחוות הדעת של מומחה התנועה מתוך דו"ח מז"פ (ר' נספח ע/3 לעיל), ועל הדו"ח המכון הפתולוגי (ר' נספח ע/2 לעיל), המתאימים במסקנותיהם לעדויותיו של [REDACTED] עצמו.

40. לגבי הקליע שפגע בכתפו של יעקוב המנוח, הדוח הפתולוגי קבע בעמודים 3-4 כי כיוון חדירת הקליע הגיע גם הוא מימין לשמאל ומאחורי הרכב ללפנים, בדומה לירי בברך, ולפי הערכת עורכת הדו"ח ארע כנראה לפני הירי בברך, וזאת על פי ממצאי הדימום בשני הפצעים.

41. הדו"ח הפתולוגי מעריך כי העדר הדימום בברכו של יעקוב המנוח נגרם על ידי ההלם בו נמצא גופו בעקבות פציעה קודמת, היא הפציעה בכתף. כאשר הגוף ניצב בפני דימום קריטי במרכז הגוף, הוא מנסה לרכז את הדם באותו אזור, וזרימת הדם לאיברים אחרים, כמו ברכיים, פוחתת. ומכאן שהעדר הדימום מהברך, על אף שרוסקה היטב ושרסיסים מהקליע נמצאו לכל אורך הירך, מצביע על כך שהפגיעה בכתף ארעה עוד קודם.

42. היה השוטר הראשון שפתח באש (כאמור בהחלטת הסגירה) וירה ביעקוב המנוח, זאת לפי עדותו שלו ועדויות חבריו, והוא מי שירה את הקליע בברכו של יעקוב המנוח. מכאן שאם היתה פגיעה קודמת ביעקוב, בכתפו, בזווית דומה, אין אלא להסיק כי שתי היריות שפגעו במנוח נורו על ידי [REDACTED]

43. יש לציין שהקליע בברך נורה על ידי [REDACTED] בוודאות גדולה יותר, מכיוון שהזווית מתוארת בדוח הפתולוגי היא גם מלמעלה למטה, זווית שהתאימה לעמידתו של [REDACTED] לצד השביל. הפציעה בברך לא יכולה היתה אלא להעשות על ידי [REDACTED] שהרי השוטר השני שירה בנשק מתאים ירה מלמטה למעלה, ומלפנים לאחור. הירי בכתף כוון גם הוא מאחור לפנים ומימין לשמאל, מקום עמידתו של [REDACTED] בלבד, אולם הוא מתואר כנעשה בזווית של מלמטה למעלה, מה שדורש חקירה נוספת של [REDACTED] לגבי הגובה והזווית ממנה ירה את הצרורות השונים. יתכן שהצרור הראשון, שנורה כאשר היה הרכב קרוב אליו יותר, נורה כשהרובה ניצב על ברכו או מותנו, בעוד שהצרור השני נורה מכתפו, אך כל זאת לא נשאל בתשאל של [REDACTED] במח"ש.

44. למען הסר ספק, אין בעמדת העותרים טענה כי ירי אש חיה היה מוצדק אם אכן מדובר היה בפיגוע דריסה. אולם אף על פי כן, יש להכיר בכך שניתוח אחריותו הפלילית של השוטר יהיה שונה בנסיבות

שונוות, כאשר בנסיבות של תאונה שנחשבה בטעות כפיגוע, אחריותו של השוטר היורה תבחן תוך מתן חשיבות מכרעת לנושא היסוד הסובייקטיבי.

45. בנסיבות העולות מחומרי החקירה, ניתן לקבוע כי לא יתכן שנהג בנסיבות של יעקוב המנוח יכול היה לשלוט ברכב, ולכן לא מדובר היה בפיגוע. על כן ברור שמבחינה אובייקטיבית, לא היתה הצדקה לירי. קביעה זו הופכת את היסוד הסובייקטיבי של השוטר היורה חשוב וקריטי בהרבה לבחינת אחריותו הפלילית, ומכאן שהסתירה בעדויותיו של השוטר לגבי אותה טעות במצב הדברים הופכת קריטית.

ג) סתירה בין עדויותיו של השוטר שי

46. כאמור לעיל, אין מחלוקת כי שי [REDACTED] הוא השוטר שפתח ראשון באש לעבר יעקוב אבו אלקיעאן, כך לפי עדויותיו, וכך לפי האמור בהחלטת הסגירה מושא עתירה זו (ראו סעיף 4 להחלטת הסגירה – השוטר ש. – "השוטר הראשון"). בחלק זה נראה כי גרסאותיו לגבי הירי סותרות זו את זו עד כדי העדר אמינות של גרסתו לאירוע.

47. כבר ביום התרחשות האירוע מסר [REDACTED] עדות ראשונה בפני אנשי שירות הביטחון הכללי. עיון בפרפראזות שנמסרו על ידי השב"כ מעלה כי [REDACTED] לא חש סכנה מיידית בעת ביצוע הירי הראשוני. בפרפראזה נאמר:

"שי ציין ביוזמתו כי בשלב בו היה במגע עם הרכב ועת ביצע לעברו את הירי לא הרגיש בסכנה מיידית לחייו או לחיי חבריו"

**** העתק מתוכן הפרפראזה מחקירת השב"כ שנמסרה לעיון אך לא לצילום ב"כ העותרים ביום 18.10.18 (להלן: העדות הראשונה) מצ"ב ומסומנת כנספח 7/א.**

48. די באמירה זו כדי להבהיר כי עולה חשד ממשי שהירי בוצע ללא כל הצדקה. חשד זה בפני עצמו מטיל צל כבד על ההחלטה מושא עתירה זו.

49. בנוסף, בהמשך הפרפראזות מחקירות השב"כ, התקבל לעיון מסמך נוסף ובו הבהרה של רכז השב"כ האחראי על חקירת האירוע המכונה 'זיאד' לגבי פרט שחסר בפרפראזה מחקירתו של [REDACTED]

"על פי המכונה 'זיאד', בשלב זה נאמר לו על ידי השוטר שי, כי הוא ביצע ירי לעבר הגלגלים, ובהמשך לעבר הנהג."

**** העתק הפרפראזה מחקירת השב"כ שנמסרה לעיון אך לא לצילום ע"י ירי ב"כ העותרים ביום 18.10.18 (להלן: האינדיקציה) מצ"ב ומסומנת כנספח 8/א.**

50. כך גם בהחלטת הסגירה נשואת העתירה נאמר כי:

"... יצוין, כי הייתה אינדיקציה מסויימת, שהגיעה בשלב מאוחר של החקירה ממידע חסוי, לכך שהשוטר הראשון שירה... ירה בעקבות אי העצירה גם לעבר הנהג כדי לעוצרו. ...ואף אם כך ארע, נראה כי במכלול נסיבות האירוע, גם כאשר לירי לעבר הנהג בשלב זה, יקשה לקבוע כי היה בלתי סביר במישור האובייקטיבי, לאור השתלשלות האירוע

ונסיבותיו המבצעיות. בכל מקרה אין הוכחה כי ירי זה פגע במנוח. לכך יש להוסיף כי לא ניתן לכאורה להשתמש באינדיקציה זו, שכן היא הגיעה ממידע חסוי, ובנוסף היה אף קושי משפטי ממשי לקדם החקירה על סמכה, בשל דרך השגת המידע שעמד בבסיס האינדיקציה.

51. האינדיקציה הגיעה בשלב בו הבדיקה היתה עדיין בעיצומה (גם אם לאחר תשאול השוטרים, שארע רק בסמוך לאירוע עצמו), ולפיכך לא ברור מדוע לא ניתן היה לתשאל את השוטר שנית. תשאול משלים של שוטר שמתקיים לגביו חשד מוחשי כי ירה למוות באזרח אינו בגדר צעד חריג, אלא הכרחי, וראוי היה לעשותו כדי לעמת את השוטר עם המידע המצביע לכאורה על שקרים וסתירות בחקירתו. ניסיון לעמת את השוטר היורה עם אינדיקציה זו, כמו גם עם הדיווח של המכונה "זיאד" לא נעשה, ובכך בדיקת המשיבה 2 לא מוצתה כלל. טענת העותרים הינה כי ההחלטה שלא לתת משקל לאותה אינדיקציה, ולא למצות את הבדיקה אודותיה, אינה סבירה באורח קיצוני כשלעצמה.

52. זאת ועוד, בניגוד לאמור בפרפראזות השב"כ, מהן עולה כי **לא** חש סכנה מיידית ולמרות זאת ביצע ירי גם לעבר יעקוב עצמו ולא רק לעבר גלגלי הרכב, בעדויותיו הבאות של במח"ש, ולאחר שקיבל ייעוץ משפטי, הוצגה תמונה שונה. בתשאולו במח"ש ביום 23.1.17 הדגיש כי חש סכנה לחייו ולחיי חבריו ולפיכך פתח אש, כן טען כי כיוון אך ורק כלפי גלגלי הרכב ולא כלפי הנהג עצמו. סתירות מהותיות אלו לא נבחנו ו מעולם לא נשאל על כך. מחדל זה מהווה כשל נוסף ברצף הכשלים שנפלו באופן ביצוע החקירה על ידי הרשויות האמונות, ודינו להוביל גם הוא לפסילת החלטת הסגירה מושא עתירה זו.

**** העתק הודעתו של שי במח"ש ביום 23.1.17 מצ"ב ומסומנת כנספח ע/4**

53. יתרה מכך, בחינת חקירתו של במח"ש מעידה כי מדובר היה בתשאול למראית עין בלבד. מצפייה בסרטוני עדותו ניתן לראות בנקל כי "מנחה" את התשאול כולו, כי עדותו נמסרה בדרך של "הכתבה" מהשוטר הנחקר לחוקרת, שלא עצרה ושאלה אותו שאלות נגדיות, לא ניסתה לעמת אותו עם הפרטים שמסר לה בקצב הכתבה, כשלאורך החקירה כולה צופה השוטר במסך המחשב ובתוכן ההקלדה של חוקרת מח"ש. בנוסף, לבקשתו של במהלך התשאול הייתה הפסקה של שלוש שעות שלמות, ובסופה ציינה החוקרת כי שאלה מספר שאלות נוספות וסיימה לבקשת עורך הדין של הנחקר, שביקש לעצור את התשאול משום שהלקוח שלו עייף. קשה שלא לקבל מהקלטת החקירה את התחושה שמדובר היה במסירת גרסא נוחה, ללא ניסיון להוציא מהנחקר את האמת שאינה נוחה לו.

54. הנה כי כן, מסר גרסאות סותרות ונוגדות באשר לאירוע ירי שהוביל למותם של שני אנשים, שוטר ואזרח. עמד על כך אף המשיב 1 אשר ציין בהחלטתו כי ישנו חוסר עקביות בגרסאות השוטרים המעורבים (ראו פסקה 21 להחלטת הסגירה). **ההבדלים נוגעים לפרטים מהותיים לשאלת האחריות הפלילית: לתחושת הסכנה שחש ולמטרה אליה כיוון את נשקו.** סתירות אלו אינן יכולות להיוותר על כן בלא בירור האמת.

ד) ירי מסוכן ומנוגד לנהלים ולהוראות הפתיחה באש

55. הירי שביצע [REDACTED] לעברו של יעקוב המנוח מנוגד אף להוראות הפתיחה באש. בעדותו הראשונה של [REDACTED] במח"ש אמר כי:

"בשלב הזה לא הרגשתי שמדובר בפיגוע דריסה אך ידעתי שהרכב חייב להיעצר מכיוון שלאחר כל קריאה אפשרית סרב למרות היבהובי הפנס הברורים מאוד שהיו לכיוונו של הנהג הדורס. מבלי להסס אני מוריד נצרה, אני מודע לזה שאני אמור לירות באוויר על מנת שאני יפעל על פי הנוהל ובעצם יש נוהל שלפני שירותים לתת יריית אזהרה. אך במצב שבו הייתי ונסיעת הרכב לא הייתה אפשרות כזאת, אני מחליט לירות לכיוון גלגלי הרכב על מנת לגרום לנהג הרכב לעצור במייד. " (הדגשות הוספו: נ.ל)

** שורות 142-166 להודעתו של שי [REDACTED] במח"ש מיום 23.1.17 המצ"ב ומסומנת כנספח 4/

56. דבריו של [REDACTED] בתשאולו במח"ש מראים כי פתיחתו באש סתרה את נהלי הפתיחה באש, וזאת הוא עשה ב**יודעין**, כאשר לא חש בסכנת חיים (כפי שמסר בתשאול בשב"כ), ולמרות שלא חשב שמדובר בפיגוע דריסה. למרות זאת פתח [REDACTED] באש תוך הפרה מודעת של הנהלים, "בלי להסס" כפי שהעיד בעצמו.

57. הפרה נוספת של ההוראות מוזכרת בשורות 165-172 לעדותו של [REDACTED] במח"ש מיום 24.1.17. שם נשאל על ידי החוקרת האם הוראות הפתיחה באש אינן אוסרות עליו לעבוד בשטח עם כדור בקנה. [REDACTED] אישר שאכן הנהלים אוסרים זאת, אולם טען שהרגיש צורך לטעון את הנשק בגלל אירוע אחר עם נהג אחר שארע מוקדם יותר, והחליט שלא לפרוק את הנשק ולהמשיך ולהתהלך כשהוא נושא נשק דרוך, עם כדור בקנה, מכיוון שהיה חושך מסביב. ההחלטה להסתובב עם נשק טעון בניגוד לנהלים מעלה חשד ממשי שמא ידו של [REDACTED] הייתה קלה מדי על ההדק.

58. לאור האמור לעיל, קשה שלא לתהות בדבר ההיגיון של הפתיחה באש בנסיבות שנוצרו ובניגוד לנהלים. לא למותר לציין כי בסמוך לשוטר [REDACTED] עמדו שני שוטרים נוספים (קוזמיצקס ורובינוב), אשר באותה סיטואציה ממש בחרו שלא לפתוח באש.

59. נוסף על הקושי שבפתיחה באש בחשכה בשטח בו מסתובבים שוטרים ותושבים, ידוע וגלוי היה ל [REDACTED] שיעקוב נוסע בשביל במורד תלול, שבתחתיתו עומדת קבוצה של שוטרים. הסכנה שרכב שנהגו יאבד בו שליטה, אם בעקבות פגיעה בנהג ואם בשל פגיעה בגלגלים, ימצא עצמו בהכרח מתדרדר מטה ישירות על השוטרים שבתחתית הגבעה, הייתה סכנה ברורה שניתן היה לצפותה ולמנוע אותה מלהתרחש.

60. [REDACTED] היה אחראי לירי בגלגלי הרכב בו נהג יעקוב המנוח. לפי עדויותיו של [REDACTED] (שורות 28-31 לעדותו מיום 18.1.17) הוא ירה בשני גלגלי הרכב שבצד הרכב בו עמד, ולפי קביעת בוחן תאונות הדרכים שזומן לייפץ לבדיקת מח"ש: "ניתן להסיק כי כבר במעלה הגבעה בתחילת הנסיעה הצמיגים הימניים נפגעו. נהיגה עם חוסר אוויר או כשל צמיג בשני גלגלי הרכב הימניים יכולה להתיישב עם סטיית הרכב לימין". דריסתם של ארז לוי ז"ל ושל השוטר הנוסף ארעה לאחר שהרכב שהדרדר במורד

הגבעה סטה ימינה לעברם, סטייה שנגרמה על ידי הירי חסר האחריות, ולפי עדותו אף חסר ההצדקה, של [REDACTED] על גלגלי רכב המדרדר במדרון לעברם.

**** העתק עדותו של [REDACTED] מיום 18.1.17 מצ"ב ומסומן נספח 9/ע ; דו"ח הבדיקה של בוחן תאונות הדרכים מצ"ב ומסומן כנספח 10/ע**

61. מכאן נובע כי הירי של [REDACTED] בנסיבות בהן נמצאו איתו שני שוטרים נוספים שבחרו שלא לפתוח באש, נסיבות שכללו חשכה מוחלטת ונוכחות של שוטרים ואזרחים רבים בקרבת מקום (כך לפי עדותו של [REDACTED]), רכב שמדרדר במדרון תלול שבתחתיתו שוטרים נוספים, מעלה חשד לכל הפחות להתנהגות רשלנית ופזיזה ומנוגדת לנהלים מצדו של [REDACTED] אשר הובילה לא רק למותו של יעקוב אלא גם למותו של השוטר שעמד בתחתית המדרון.

62. על רקע האמור, העותרים טוענים כי [REDACTED] הוא שירה את הקליעים שפגעו וגרמו למותו של יעקוב המנוח, וכי יש בחומרי הבדיקה די ראיות לשם החלטה על העמדה לדין, או לכל הפחות לביסוס חשד מספק לפתיחה בחקירה פלילית. הירי הראשוני של [REDACTED] גרם לאיבוד שליטתו של יעקוב המנוח על הרכב באופן שהביא לדריסת השוטרים האחרים, ובסופו של דבר גם למותו של יעקוב עצמו. מכאן שמתקיים קשר סיבתי ברור בין פתיחתו באש ובניגוד לנהלים לבין מותו של יעקוב המנוח. לבסוף, אין מנוס מלבחון אם גם מותו של השוטר ארז לוי ז"ל נגרם למעשה בשל ההחלטה של [REDACTED] לפתוח באש על נהג של רכב המתדרדר במדרון, ואם היה עליו לצפות את התוצאה האפשרית של התדרדרות הרכב על חבריו.

ג. העדר פינוי לטיפול רפואי

63. מחדל נוסף שנפל בבדיקת אירוע הריגת המנוח נוגע להתנהגות השוטרים ואנשי הרפואה שנכחו באירוע, ושהניחו ליעקוב המנוח לדמם למוות בלי להעניק לו טיפול רפואי מציל חיים. התנהלות זו לא טופלה כראוי במסגרת החקירה, והיא צריכה להתברר גם היא במסגרת ההליך פלילי. אין צורך להכביר במילים על כך שגרימה למוות בדרך של מחדל אינה בהכרח נופלת בעצמתה מגרימת מוות בדרך של מעשה, וכי בכל הנוגע לאחריות להצלת חיים, אחריותם של שוטרים ושל אנשי רפואה אף גבוהה יותר מזו של אזרחים סתם.

64. בחלק זה יוצגו ראיות חזקות לכך ששורה של אנשי משטרה ורפואה ידעו על מצבו של יעקוב המנוח, או לכל הפחות היה עליהם לדעת שמצבו טעון טיפול רפואי דחוף, וכי למעשה הניחו לו למות. צירוף הראיות לידיעתם והתעלמותם, על אף שנמצאו במרחק מטרים ספורים ממנו במשך הזמן בו ניתן היה להציל את חייו, דורש עריכת חקירה פלילית במטרה להעמיד לדין את הצוות הרפואי והשוטרים האחראיים.

65. לפי החלטת הסגירה, סוגית הטיפול הרפואי ביעקוב המנוח נבחנה במסגרת תיק מח"ש 374/17, ונקבע כי לא התגבש חשד סביר לביצוע עבירה פלילית מצד הגורמים הפיקודיים בשטח. ביחס לרופאה שנכחה באירוע נקבע כי תפקודה אינו מגבש חשד סביר לגרימת מותו של המנוח ברשלנות. עוד צוין בהחלטת הסגירה כי יעקוב הוצא מהרכב ו-"לפי כל הראיות, המנוח כבר לא זו בשלב זה" (סעיף 16 להחלטת הסגירה). קביעה זו לא רק שאינה מנומקת, היא אף סותרת ראיות שאספה המשיבה 2, ומכל מקום אינה מפחיתה מחובתם של הנוכחים באירוע לבדוק את מצבו של יעקוב הפצוע. גופו לא נבדק עד לפינויו בסביבות השעה 11:30, ומותו לא נקבע בשום שלב בידי אף גורם בשטח.

66. המשיבים 1-3 התעלמו מראיות המעידות על התעלמות מצד השוטרים ואנשי הרפואה, ומהסתירות הברורות בין גרסאותיהם לבין התיעוד שאספה המשיבה 2 עצמה, הקלטת רשת הקשר, עדויות סותרות של שוטרים אחרים וסרטונים מהאירוע. כל אלה לא קיבלו את המשקל הראוי להם במסגרת ההחלטה לסגור את התיק.

67. כדי לבחון מי עשוי להיות אחראי למותו של יעקוב אבו אלקיעאן המנוח, יש לבחון ממה בסופו של דבר נפטר. אמנם יעקוב נפגע מירי, כפי שתואר בפרק הקודם, אולם **הירי פגע בו בכתף ובברך בלבד, פגיעות שעל דרך רוב אינן מביאות למותו של אדם.**

68. ואכן, הדוח הפתולוגי קובע כי מותו של יעקוב אבו אלקיעאן ז"ל נגרם על ידי איבוד דם, וארע בטווח של "עשרות דקות" מהירי (ראו סעיף 18 לדוח הפתולוגי, נספח ע/2 לעיל).

69. במילים אחרות, אין מחלוקת כי לאחר שנורה יעקוב בידי שוטרים בכתפו ובברכו, והוצא על ידי שוטרים אחרים מרכבו והושכב על הקרקע, שכב על הקרקע חי ודימם למוות לאט-לאט.

70. מבט מהיר בסרטונים שצילמה המשטרה עצמה מגלה, שבטווח **10-1 מטרים** מגופו של יעקוב המנוח, עברו במהלך 20 הדקות שאחרי הירי שוטרים רבים מאוד, ביניהם מפקדים, קצינים, חובשים ורופאה. כולם התעלמו מהגוף השכוב על הקרקע כשרגליו עדיין ברכבו הפתוח, שהצופר שנתקע בו יצר רעש מתמשך ומחריש אוזניים. נראה אפוא כי התנהגות השוטרים שנכחו בשטח מעלה חשד להתעלמות מכוונת. מסקנה זו מקבלת חיזוק משמעותי כשבוחנים את הסתירות בין עדויותיהם ביחס להתנהלותם למול הפצוע המדמם בקרבתם, לבין הראיות האחרות שנאספו בידי המשיבה 2.

71. נתחיל מהטענה כי יעקוב המנוח לא זז עוד לאחר שהוצא מהרכב, דקה לאחר הירי. תמונות "פריימים" מסרטוני המשטרה מגלים כי יעקוב המדמם על הקרקע מחוץ לרכבו לא נשאר דומם באותן דקות, אלא הוא זז ושינה תנוחות, כפי שנתפס בדרך אגב במצלמות של השוטרים השונים שעברו לידו. למשל:

תמונה ממבט על, המנוח שכוב על גבו כשידו השמאלית לצד גופו:

סרטון 110 שצילם השוטר לירן מוסא,
במונה : 33 : 27

ולעומתה שתי תמונות קודמות, ברורות פחות מפאת החשכה, מראות על שינויים בתנוחה:

התמונה הימנית מראה את יעקוב המנוח על גבו, ידיו אסופות על בטנו.

התמונה השמאלית מצולמת מהצד, מול ראשו החבוש "קפוצ'ון", ומראה את יעקוב שכוב על בטנו ונוטה לצד, ידו הימנית בולטת מתוואי גופו לצד אחד, וידו השמאלית שעונה על הקרקע מצידו השני.

**** תמונות אלה לקוחות מתוך סרטוני מצלמותיהם של השוטרים לירן מוסא, נחום ג'ומעה ואלעד ג'רבי.**

72. הממצא הנלמד מחומרי החקירה הללו הוא כי בעשרות הדקות שלאחר הירי, יעקוב היה עוד חי, מתפתל ומדמם מחוץ לרכבו, רגליו עדיין על מפתן תא הנהג, כשכזכור, השוטרים עמדו במרחק של בין מטר בודד ל-10 מטרים ממנו.

73. החלטת הסגירה מושא עתירה זו קבעה כי לא ניתן לייחס אשמה או רשלנות לרופאה או למפקדים שהיו בשטח, וכי גרסאותיהם מניחות את הדעת. בפרק זה יוצגו השוטרים השונים שיכולים ואמורים היו לפעול להצלת חיי אדם, ולא עשו זאת. בתחילה נתייחס לגורמים הפיקודיים ולאחר מכן לאנשי הרפואה שנכחו בשטח.

המפקדים:

(1) סגן מפקד פלגת נץ, [REDACTED]

74. סגן מפקד פלגת נץ, [REDACTED], נראה בסרטון שצילם השוטר אלעד ג'רבי פעמיים כאשר הוא רוכן ומתבונן על יעקוב אבו אלקיעאן מדמם על הקרקע, דקות ספורות לאחר הירי. לאחר מכן, הוא מצולם כשהוא מדבר בקשר, אך לא נמצא בקשר שנתפס בידי המשיבה 2 אזכור לפצוע המדמם למולו וזקוק לטיפול רפואי.

75. בסרטון ג'רבי 831 אשר צירפו מבוקש בבקשה נפרדת במסגרת עתירה זו, 3.5 דקות לאחר הירי, ממונה 01:47 עד 02:01, במשך כ-15 שניות, ודקה לאחר מכן שוב במונה 03:07-03:05 ניתן לראות את השוטר [REDACTED] עומד ליד דלת הרכב מסוג 'טיוטה' ממנה השתלשל גופו המדמם של יעקוב המנוח. באותו הזמן לערך יעקב זו ושינה תנוחה, וזאת לפי התמונות שהופיעו לעיל מאותו הסרטון ומסרטונים אחרים, כך שסביר ששומרון יכול היה לראות שהפצוע המדמם שלפניו עוד בין החיים. [REDACTED] נראה כשהוא רוכן מטה כדי לבחון היטב את יעקוב, ואז ניתן לשמוע אותו אומר בקשר "המפקד", כלומר שדיבר עם מפקד – אך לא אמר בקשר שיש אדם מדמם שזקוק לטיפול רפואי לפניו. על אף שהסרטונים שצילמה המשיבה 4 באירוע מראים כי השוטר [REDACTED] רוכן לעבר יעקוב השוטר [REDACTED] כלל לא תושאל או נחקר במח"ש.

76. החלטת המשיבים שלא לחקור או לכל הפחות לתשאל שוטר, הניתן לזיהוי, ושחומרי הבדיקה מראים בבירור כי עמד בקרבת המנוח, רכן באופן ממושך יחסית מעליו, ויכול היה להזעיק טיפול רפואי מעיד על כשל חקירתי ביחס לאופן בחינת סוגית הטיפול הרפואי ביעקוב ע"י המשיבים.

2) רפ"ק [REDACTED], מפקד מתפ"א באירוע

77. חומרי הבדיקה שנאספו ע"י המשיבה 2 מלמדים כי רפ"ק [REDACTED] הוא השוטר אשר הכריז ברשת הקשר של המשטרה כי יעקוב אבו אלקיעאן מת, וזאת על אף שאיש לא קבע את מותו או בדק אותו כלל. סוגיית הכרזתו בקשר של רפ"ק [REDACTED] הינה חשובה מכיוון שלאחר מכן שוטרים רבים אחרים הסתמכו על הודעה זו בתשאוליהם במח"ש כסיבה להימנעותם מבדיקת הצורך במתן טיפול רפואי, ועל כן להודעה זו היה תפקיד מכריע.

78. ההכרזה נתפסה ברשת הקשר 4203, בה נאמר:

"לכל הכוחות שמתתפים במבצע. המבצע עכשיו בהיפוך קערה. מתפ"א מכריז היפוך קערה. אני צריך מסוק חילוץ לפצועים. פצוע ראש ופצוע רגלים. כמו כן מחבל דורס במצב איקס. האם רות?"

(ההדגשה הוספה, ממונה 02:47 עד 03:03 ברשת הקשר 4203, תזמון אמיתי: 02:06, 5 דקות לאחר הירי).

**** תמלול רשת הקשר גל 4203 מצ"ב ומסומנת כנספח ע/11**

79. יצוין כי זיהוי השוטר שאמר את המשפט בקשר התאפשר באמצעות חקירתו של רפ"ק רועי [REDACTED] בימ"ר נגב, בה אמר (בשורות 38-42 להודעתו הראשונה בימ"ר נגב) שהיה זה הוא שלקח את מכשיר הקשר מסנ"צ [REDACTED] והכריז על "היפוך קערה".

80. באותה חקירה ממש, שעסקה בשאלת אי בדיקת יעקוב המנוח לקבלת טיפול רפואי, אמר [REDACTED]

"לוחמים הגיעו לדלת של הנהג הפוגע... והוציאו אותו מהרכב וקיבלתי דיווח מהשוטרים שהמחבל מנוטרל". (שורות 36-37 לעדותו)

**** עדותו הראשונה בימ"ר נגב של רפ"ק [REDACTED] מיום 19.1.17 מצ"ב ומסומנת כנספח ע/12**

81. כיצד הסיק רפ"ק [REDACTED] מהדיווח לפיו יעקוב "מנוטרל" כי כבר נפטר, כפי שדיווח בקשר, זאת קשה להבין, ועל כן מתחייבת מכך חקירה עם קביעת ומסקנות פוזיטיביות בצידה ביחס לעניין זה. ואולם, בדיקת הדיווח שקיבל מהשוטר שהוציא את יעקוב המנוח מהרכב מראה שקביעתו של רפ"ק [REDACTED] כי הנהג מת לא התבססה אפילו על דיווח מעורפל שכזה.

82. אדרבא, אחד השוטרים שעמד בסמיכות לרכבו של יעקוב בעת שהוצא מרכבו, רץ להתריע בפני מפקדיו, בהם רפ"ק [REDACTED] כי יש פצועים ברכב עליו ירו, אולם רפ"ק [REDACTED] לא דיווח בקשר כי יש פצוע ירי שיש לבדוק, לא שלח אף אדם לברר מה מצבו של הפצוע, ולמעשה התעלם מהדיווח. העדכון היחיד שנתן [REDACTED] בקשר היה כי יעקוב אבו אלקיעאן כבר מת, ההיפך ממה שאמר לו השוטר שעמד בצמוד לשוטרים ששלפו את הפצוע מהרכב.

83. תמלול שיחתם של רפ"ק [REDACTED] ושל פקודו, השוטר נחום גיומעה, שנתפסה במצלמת הגוף שנשא גיומעה:

גיומעה: רועי, רועי, רועי שמה יש פצועים, ירו על הרכב הזה [ברקע שומעים את סני"צ [REDACTED] ד"ר ילנה, איפה ד"ר ילנה?]

שוטר בלתי מזוהה: מה?

גיומעה: שמה יש פצועים. ירו על הרכב הזה גם, חשבו שזה מחבל. אתה לא זוכר? הוא בא מכאן. ירו עליו. תראה אם יש שם פצועים אחי

שוטר בלתי מזוהה: יש שם פצוע ירי?

גיומעה: צריך, צריך לבדוק יש איתם גם פצוע ירי. ירו על הרכב הזה בהתחלה כשחשבו שזה מחבל...

רפ"ק [REDACTED] יש כוחות שלנו גם שם.

גיומעה: מה?

רפ [REDACTED] יש כוחות שלנו גם שם."

(מונה 31: 00-12: 00, בסרטון 734 שצירופו התבקש).

84. בכך נסתיימה התעניינותו של המפקד [REDACTED] בידיעה שהובאה אליו מהשוטר הכפוף אליו, לפיה יש אזרח פצוע ירי ש"חשבו שהוא מחבל". יש לציין שבבדיקת מח"ש, לא גיומעה ולא [REDACTED] נשאלו על תוכן הסרטון. על פניו, שיחה זו מעלה יותר מחדש שעמיחי נמנע משליחת טיפול רפואי לאדם שידע שהוא פצוע ירי, דיווח בקשר שהאדם כבר נפטר, ולא טרח לתקן את הדיווח או לשלוח טיפול רפואי למרות ששמע מהשוטר ששלף את הנהג מרכבו שיתכן שהנהג עוד בין החיים.

**** תשאולו של רפ"ק [REDACTED] מיום 19.2.17 מצ"ב ומסומנת כנספח ע/13**

(3 סני"צ [REDACTED])

85. סני"צ [REDACTED] קרא בקשר לטיפול רפואי, ובקריאתו, המתועדת בסרטון גירבי 831, הזכיר רק את השוטרים הזקוקים לטיפול רפואי, ולא את יעקוב המנוח שהתבוסס בדמו לנגד עיניו.

86. בבדיקת מח"ש נשאל [REDACTED] לגבי החלטה זו, ונתפס משקר ככל הנראה במטרה להרחיק את עצמו מהאירוע. לחוקריו אמר בשורות 61-62 כי עמד במרחק 20 מטרים "מאותו דורס", וראה בחושך כי הנהג לא זו. ואולם בבדיקת תמונות והסרטונים שאספה המשיבה 2 מעלה כי המרחק של סני"צ [REDACTED] מיעקוב המנוח לא עלה על 3 מטרים, כך במונה 51: 05 של 'גו-פרו 733' כ-3 דקות אחרי הירי, ובמונה 21: 01 בסרטון 'גירבי 831'. (צירופם של הסרטונים גו-פרו 733 וגירבי 831 התבקש בבקשה נפרדת המוגשת במקביל לעתירה זו).

87. כאמור, דקה לאחר מכן בסרטון גירבי 831 שומעים את סני"צ [REDACTED] קורא בקשר ומזעיק טיפול רפואי עבור השוטרים בלבד, ואינו מזכיר את הנהג המדמם, שעבר דקה לפני כן במרחק של כ-3 מטרים מראשו. לאור זאת תמוהה החלטת המשיבים 1-2 שלא לעמת את סני"צ [REDACTED] עם הסרטונים הסותרים את דבריו.

88. זאת ועוד, עדותו של סני"צ [REDACTED] במח"ש אינה עקבית והסברו מדוע הותיר את יעקוב מדמס למוות רחוק מלהיות מספק. בתחילה העיד [REDACTED] כי לא שלח טיפול רפואי ליעקוב משום שחשב שהרכב ממולכד, בהמשך מעמתים אותו חוקרי מח"ש עם העובדה ששוטרים שלו עמדו בסמיכות לרכב הדורס, ולכן לא מתקבל על הדעת כי סבר כי הרכב ממולכד, אולם לכך לא נתן [REDACTED] כל הסבר למעט כי מי שעמד בסמוך זה רק מי שטיפל והשאר היו בהגנה היקפית מסביב.

89. חמורה לא פחות החלטתו של סני"צ [REDACTED] לדווח כי יעקוב מת מבלי לשלוח רופא לבדוק את מצבו ועל אף שידע שאף רופא לא טיפל, בדק או קבע את מותו של יעקוב.

****הודעתו של סני"צ [REDACTED] 27.2 במח"ש מצ"ב ומסומנת כנספח ע/14**

הצוות הרפואי:

(4 החובש [REDACTED])

90. החובש רס"ר ביצ'יי נשאל בחקירתו מדוע לא הגיש סיוע רפואי ליעקוב המנוח, וסיפק תשובה הסותרת את הסרטונים שצילמו שוטרים באירוע. לפי סרטוני המשטרה '110' ו-'832' החובש ביצ'יי עמד בסמוך ליעקוב המדמם מחוץ למכונית בשעה 14:06, 17 דקות לאחר הירי ו-7 דקות לפני שהחל הפינוי של השוטרים באלונקה (במונה 00:27 בסרטון 110, ובמונה 49:02 בסרטון 832). בשעה זו כבר היה אור יום, והם היו עדיין בטווח עשרות הדקות בהן ניתן היה להציל את חייו.

91. לפי תשובתו לחוקריו, ביצ'יי לא ראה את הנהג ולא ידע על קיומו עד סוף האירוע, עד אשר חזר מפינוי השוטר הפצוע על אלונקה, וראה שפינו את הנהג ופרקו את רכבו (ראה בשורות 108-100 לחקירתו במח"ש ביום 26.2.17). ואולם, הפינוי באלונקה של הקצין שנפצע נצפה רק ב-21:06 [באמצע מונה 00:27 ב-'110'], 7 דקות לאחר שהחובש [REDACTED] נצפה עומד ומשוחח באור יום מלא עם הקצין יוסף [REDACTED] בצמוד לצד הנהג בטווח בה נהג יעקוב המנוח.

92. ביצ'יי תושאל פעמיים, על אף שחוקריו לא קיבלו תשובות מספקות באשר להימנעות מהגשת סיוע רפואי שיכול היה להציל חיים, הם לא עימתו אותו עם הסרטון המוכיח ששיקר ושעמד בסמוך לפצוע. התעלמותו של איש רפואה מאזרח המדמם לרגליו חמורה שבעתיים ומנוגדת לחובותיו המקצועיות והאתיות. בנסיבות העניין, היא עולה כדי הפקרה של ממש, ועל כן דורשת את חקירתו במטרה לבחון העמדה לדין.

****הודעותיו של החובש רס [REDACTED] מיום 19.1.17 ומיום - 26.2.17 מצ"ב ומסומנות ע/15.**

(5 ד"ר רפ"ק [REDACTED])

93. ד"ר [REDACTED] הייתה הרופאה המשטרית ומפקדת הכוח הרפואי עד להגעת הרופא המחוזי, ולכן מתבקש היה לחקור אותה לעומק כאשר אדם מת מדימום במשך עשרות דקות באירוע עליו הייתה אחראית. אולם אחריותה גדולה אף יותר, מאחר שכפי שהעידה בעצמה המקום בו עמדה לאורך השעה הראשונה לירי היה מרוחק אך 10 מטרים מיעקוב המדמם מחוץ לרכבו הצופר בעוז.

94. בבדיקת מח"ש אמרה ד"ר [REDACTED] שטיפלה בשוטרים שנפגעו מההתנגשות במשך 50 דקות, ובכל אותו הזמן, ועד השעה 10:30 לערך לפי עדותה, לא ידעה דבר וחצי דבר על פצוע הירי הנוסף ששכב על הקרקע 10 מטרים לפניה.

95. הסרטונים מראים שעשר דקות לאחר שהגיעה ד"ר [REDACTED] לטפל בשוטרים, 10 מטרים לכל היותר מיעקוב המדמם עדיין על הקרקע, עלה אור יום. 15 דקות לאחר הגעתה, השוטרים כבר פונו באמבולנס מהמקום. את פינוי השוטרים באלונקה באור יום ממש בצמוד ליעקוב המדמם מחוץ לרכבו ניתן לראות במונה 15: 28-30: 27 בסרטון 110, ובמונה 02: 49 בסרטון 832.

96. טענתה השקרית של ד"ר [REDACTED] כי טיפלה בשוטרים במשך כל 50 הדקות בהן נמצאה מרחק קצר כל כך מיעקוב השכוב על הקרקע, בעוד שבפועל טיפלה בהם כ-15 דקות בלבד מבססת חשד סביר שלא אמרה אמת, חשד המחייב חקירה יסודית. משמעות הדבר כי למעלה מחצי שעה עמדה הרופאה ונמנעה ממתן סיוע רפואי לאדם המדמם למולה.

97. השקר בדבר אי ידיעתה על הימצאות הנהג 10 מטרים ממנה נחשף גם באמצעות הצלבה פשוטה של עדויותיה עם עדויות אנשי הרפואה האחרים, כפי שיבואר להלן.

98. בעדותו במח"ש של מנהל מד"א בדרום, איציק אלפסי, אמר כי כשהגיע לאירוע, עוד לפני פינוי של ח"כ איימן עודה לבית חולים, שמע מהרופאה שיש 2 הרוגים, הדורס והשוטר. פינוי של ח"כ עודה ארע לפני השעה 07:00, כי בשעה 07:29 הוא כבר נקלט בבית החולים סורוקה המצוי כחצי שעה ממקום האירוע. מכאן שלפני השעה 07:00 ידעה ד"ר [REDACTED] על הנהג, יעקוב המנוח, גם אם חשבה שהוא הרוג, ולא טרחה לבדוק אותו או לשאול אודותיו, ולו בכדי לקבוע את מותו.

***** הודעת ד"ר רפ"ק [REDACTED] מ-13.2.17 במח"ש והודעת מנהל מד"א בדרום איציק אלפסי מ-26.2.17 מצ"ב ומסומנות בהתאמה ע/16 ו-ע/17.**

99. עדות נוספת הסותרת את טענתה בחקירה מסר [REDACTED] החובש המחוזי שעבד בצמוד לד"ר [REDACTED] היה עם ד"ר [REDACTED] מתחילת האירוע, גם בזמן הטיפול בשוטרים הפצועים, ולדבריו הם הסתכלו על הנהג הפצוע ביחד כ-15 דקות לאחר שהגיעו לשטח, וכי הוא יודע בבירור שהיא ידעה על הימצאותו בסמוך להם (שורות 143-134 לעדותו).

***** הודעת חובש מחוז [REDACTED] מיום 5.3.17 מצ"ב ומסומנת ע/18.**

100. ואולם, במח"ש בחרו לא לעמת אותה עם העדויות המראות בבירור ששיקרה, ובהחלטת הסגירה מושא עתירה זו הסתפק המשיב 1 בעדותה, שנסתרה על ידי עדויות של שני אנשי רפואה אחרים, כדי לקבוע שלא התרשלה. החלטת המשיב 1 להותיר את הסתירות על כן מבלי לפתוח בחקירה פלילית ולחקור את הרופאה באזהרה לוקה בחוסר סבירות קיצונית.

101. זאת ועוד, גם אם נניח כי איש מהנוכחים לא הפנה את הרופאה לטפל ביעקוב, הרי שבשל נוכחותה בשטח והענקת הטיפול לשוטרים שנפגעו כתוצאה מדריסה, ידעה הרופאה, או היה עליה לדעת, כי מדובר באירוע המעורב בו נהג (חי או מת) שאותו היה עליה לבדוק. חובתה היתה לכל הפחות לקבוע את מותו של הנהג, ואגב כך לבדוק אם ניתן להצילו.

102. לסיכום, טענת הרופאה כי לא הבחינה במנוח נסתרה הן על ידי הצלבה עם סרטונים שצילמה המשטרה באירוע, והן על ידי עדויות של שני אנשי רפואה אחרים, אולם המשיבה 2 בחרה שלא לעמת אותה עם עדויות אלו. גם את טענתה השקרית של הרופאה כי טיפלה בשוטרים במשך כ-50 דקות נמנעה מח"ש לחקור.

6 החובש

103. עיון בעדותו של חובש מחוז דרום מר [REDACTED] במח"ש מגלה עדות רוויית סתירות וגרסאות שונות ביחס למועד בו הבחין ביעקוב הפצוע ולסיבה בעטיה לא ניגש לטפל בו.

104. כאמור לעיל, החובש המחוזי [REDACTED] העיד במח"ש שראה את יעקוב אבו אלקיעאן על הקרקע לפניו יחד עם ד"ר [REDACTED] בתוך מסגרת עשרות הדקות שלאחר הירי, ולא הגיש לו טיפול רפואי ואף לא שאל וברר על כך (ר' הודעתו המצורפת כנספח ע/ לעיל).

105. אי פתיחה בחקירה פלילית כנגד אדם שמודה בכך שאפשר לפצוע למות מולו מדימום מהווה היתר ואור ירוק. כזכור, כשבזגלו ו [REDACTED] עומדים מול יעקוב המדמם ולא מושיטים לו עזרה, הם חושבים סובייקטיבית שהוא מחבל שביצע כרגע פיגוע דריסה. עובדה שהתבררה כשגויה, ולמצער, אינה נתמכת בשום ממצא. אך גם אם התפשה הסובייקטיבית הזו לגבי מהות האירוע הייתה נכונה, הרי שאין בה כדי להצדיק את ההחלטה להותיר פצוע מדמם למות ולא להושיט לו עזרה מצילת חיים.

III. מיצוי הליכים וקבלת כלל החומרים לצורך שקילת הגשת עתירה

106. כאמור, ביום 1.5.18 החליט המשיב 1, פרקליט המדינה, לסגור את תיק מח"ש 374/17 בעילת חוסר אשמה. החלטה זו התקבלה על אף הראיות הרבות שאספה המשיבה 2, המקימות חשד ממשי לביצוע עבירות פליליות מצידם של מספר שוטרים מעורבים וכן מצידם של אנשי רפואה משטרתיים שנכחו בשטח.

**** החלטת הסגירה מיום 1.5.18 צורפה וסומנה כנספח ע/1.**

107. ביום 3.5.18 פנתה ב"כ העותרים למשיבה 2 בבקשה לצלם את תיק החקירה, וזאת לאחר שדוברות מח"ש פרסמה בתקשורת כי תיק החקירה בעניינו של יעקוב אבו אלקיעאן המנוח נסגר, מבלי לעדכן את ב"כ משפחת המנוח.

**** בקשת הצילום מיום 3.5.18 מצורפת ומסומנת כנספח ע/19.**

108. ביום 14.5.18 נשלחה מטעם ב"כ העותרים בקשת צילום ועדכון נוספת בדוא"ל לעו"ד הילה אדלמן המייצגת את המשיבה 1, זאת לאחר שבקשת הצילום הקודמת מיום 3.5.18 לא נענתה כלל. ביום 16.5.18 פנתה עו"ד אדלמן בדוא"ל לב"כ העותרים ושאלה האם התקבל במשרדי ב"כ העותרים מענה לבקשת הצילום מיום 3.5.18. ביום 21.5.18 השיבה ב"כ העותרים כי לא התקבל כל מענה. בעקבות זאת ביום 22.5.18 שלחה עו"ד אדלמן תשובה המתוארכת ליום 10.5.18 ובה מענה על תיקים אחרים, ללא התייחסות לבקשת העיון בתיק זה.

**** התכתבות דוא"ל בין עו"ד הילה אדלמן המייצגת את המשיבה 1 ובין עו"ד נועה לוי, המייצגת את העותרים, בין התאריכים 14.5.18-22.5.18 מסומן ומצורף כנספח ע/20.**

109. ביום 30.5.18 שלחו ב"כ העותרים בקשת עדכון וצילום מחודשת, בדגש על עדכון בנוגע לעילת הסגירה הרשמית וכן קבלת החלטת הסגירה הרשמית, משום שהעדר החלטת סגירה מעכבת את צילום החומרים.

**** בקשת הצילום של ב"כ העותרים מיום 30.5.18 מצורפת ומסומנת כנספח ע/21.**

110. ביום 6.6.18 התקבל המכתב (מתוארך ליום 10.5.18) אשר הודיע לב"כ העותרים שעליהם להמתין עוד.

**** מכתב התשובה מיום 6.6.18 (מתוארך ליום 10.5.18) מסומן ומצורף כנספח ע/22.**

111. ביום 18.6.18 שלחה ב"כ העותרים בקשת עיון ועדכון נוספת.

**** בקשת העיון והעדכון מיום 18.6.18 מסומנת ומצורפת כנספח ע/23.**

112. ביום 7.7.18 (מתוארך ליום 5.7.18) התקבל מכתבה של עו"ד מיכל פרייסמן, אשר מצרפת את החלטת הסגירה של פרקליט המדינה ולפיה החלטת הסגירה התקבלה על דעתו של המשיב 3.

**** מכתבה של עו"ד מיכל פרייסמן מיום 7.7.18 (מתוארך ליום 5.7.18) מצורף ומסומן כנספח ע/24, והחלטת הסגירה של פרקליט המדינה שי ניצן המתוארכת ליום 1.5.18 צורפה כנספח ע/1.**

113. ביום 8.7.18 שלחו ב"כ העותרים בקשת צילום מחודשת למשיבה 2. למחרת, הוחזרה הפניה לב"כ העותרים ממזכירות המשיבה 2 עם בקשת השלמת פרטים על מנת להשיב לבקשת הצילום. ביום 11.7.18 נשלחה בקשת צילום נוספת, ובה כל הפרטים שהתבקשו על ידי מזכירת מח"ש.

**** בקשת הצילום מיום 8.7.18, מכתבה של המשיבה 1 מיום 9.7.18 ומכתב ב"כ העותרים מיום 11.7.18 מסומנים ומצורפים כנספח ע/25.**

114. ביום 30.7.18 הודיעה עו"ד מיכל פרייסמן מטעם המשיבה 2 לב"כ העותרים שבקשת הצילום התקבלה, כי המשיבה 2 שוקדת על הכנת התיק והחומרים לשם העתקתו, וכי תימסר הודעה לעותרים לכשיהיו החומרים מוכנים להעתקה.

**** מכתבה של עו"ד מיכל פרייסמן מיום 30.7.18 מסומן ומצורף כנספח ע/26.**

115. חודש ימים לאחר מכן, ביום 3.9.18 שלחו ב"כ העותרים מכתב המבקש להתעדכן בנוגע להתקדמות הכנת חומרי החקירה, והתאריך המשוער לקבלתם.

**** בקשת העדכון מיום 3.9.18 מצורפת ומסומנת כנספח ע/27.**

116. ביום 27.9.18 שלחה עו"ד מיכל פרייסמן מכתב מטעם המשיבה 2 (מתוארך ליום 16.9.18) ובו היא מודיעה שחומרי החקירה יהיו מוכנים לצילום בתחילת חודש אוקטובר 2018.

**** מכתבה של עו"ד מיכל פרייסמן מיום 27.9.18 (מתוארך ליום 16.9.18) מסומן ומצורף כנספח ע/28.**

117. ביום 15.10.18 התקבל מכתבה של עו"ד מיכל פרייסמן אשר מודיע שחומרי החקירה מוכנים, ומיד בעקבות זאת, ביום 18.10.18 התקבלו חומרי החקירה הרבים ע"י ב"כ העותרים.

**** מכתבה של עו"ד מיכל פרייסמן מיום 15.10.18 מסומן ומצורף כנספח ע/29.**

118. ביום 24.10.18 התקיימה שיחת טלפון בין ב"כ העותרים לעו"ד פרייסמן ובו השגות על חומרי החקירה שהועברו, ביניהם טענה למזכר קטוע, וכן טענות כי חסרים חומרים וסרטונים מיום האירוע. בעקבות שיחה זו, ביום 14.11.18 התקבל מכתבה של עו"ד פרייסמן, ובו היא מזמינה את ב"כ העותרים לעיין במזכר הקטוע במשרדי מח"ש ירושלים, אך ללא שום התייחסות לטענות העיקריות והן שחסרים חומרי חקירה, ובפרט סרטונים ממצלמות שנשאו שוטרים באירוע.

**** מכתבה של עו"ד מיכל פרייסמן מיום 14.11.18 מסומן ומצורף כנספח ע/30.**

119. ביום 20.11.18 פנתה ב"כ העותרים לב"כ המשיבה 2, והלינה שוב לגבי החומרים החסרים בכלל, וכן ביקשה לקבל את תרשים הצבת המצלמות באירוע, ממנו נבחרו רק שלוש המצלמות שכבר כלולות בחומרי החקירה. זאת בין השאר משום שבחינת חומרי החקירה העלתה את הימצאותם של צלמים משטרתיים רבים נוספים באירוע.

**** מכתב ב"כ העותרים מיום 20.11.18 מסומן ומצורף כנספח ע/31.**

120. ביום 13.5.19, לאחר שהמשיבה 2 לא השיבה לטענות לגופו של עניין בנוגע לחומרים החסרים בחומרי החקירה, שלחו ב"כ העותרים מכתב לפרקליט המדינה, ובו בקשה להשלמת חומרי חקירה.

**** מכתב ב"כ העותרים לפרקליט המדינה מיום 13.5.19 מסומן ומצורף כנספח ע/32.**

121. ביום 3.6.19 פנו ב"כ העותרים למ"מ מפכ"ל המשטרה, ונצ"מ מירי היבנר, ראש מחלקת משמעת במשטרה, בבקשה לקבל פירוט אודות ההליכים אשר ננקטו במשטרה בעקבות החלטת פרקליט המדינה מושא העתירה.

**** מכתב ב"כ העותרים למ"מ מפכ"ל המשטרה וראש מחלקת משמעת מיום 3.6.19 מסומן ומצורף כנספח ע/33.**

122. ביום 24.6.19 הועבר לעו"ד אדלמן אצל המשיבה 2 המכתב שנשלח לפרקליט המדינה בנוגע להשלמת חומרי החקירה החסרים מיום 15.3.19, על מנת לזרז את השלמת חומרי החקירה. ביום 30.6.19 השיבה עו"ד אדלמן שעל ב"כ העותרים להעביר לידיה כונן נייד על מנת לקבל את החומרים החסרים.

**** התכתבות דואר אלקטרוני בין ב"כ העותרים לעו"ד מיכל אדלמן מתאריכים 24.6.19 ו-30.6.19 מסומן ומצורף כנספח ע/34.**

123. במכתב שנתקבל אצל העותרים ביום 3.7.19 (מתוארך ליום 30.6.19) התקבלה תשובתה של עו"ד פרייסמן, ובו פירוט בנוגע לבקשת החומרים החסרים.

**** מכתבה של עו"ד מיכל פרייסמן המתוארך ליום 30.6.19 מסומן ומצורף כנספח ע/35.**

124. ביום 4.7.19 (מתוארך ליום 20.6.19) התקבל מכתבה של גבי' ללי רצין מלשכת פרקליט המדינה המאשר את קבלת בקשת חומרי החקירה מיום 19.6.19, ועדכון שבקשה זו הועברה למשרדי מח"ש בפרקליטות המדינה.

**** מכתבה של גבי' רצין מלשכת פרקליט המדינה מיום 4.7.19 (מתוארך ליום 20.6.19) מסומן ומצורף כנספח ע/36.**

125. ביום 6.8.19 פנו ב"כ העותרים בבקשה להבהרה והשלמת חומרי חקירה. בבקשה מפורטת זו, ניתן להיווכח כי לצערם הרב של ב"כ העותרים, הוערמו קשיים רבים בנוגע לקבלת חומרי החקירה המלאים בעניינו של יעקוב אלקיעאן המנוח. כך למשל לא הועבר אינדקס דיגיטציות שיאפשר התמצאות בכמות הגדולה של הסרטונים והחומרים (עשרות גיגה), לא הועבר דיווח מרשת קשר המוזכרת בעדויות השוטרים וכן לא הועבר סרטון ממצלמת גוף של שוטר אשר ככל הנראה קיים אצל המשיבה 2.

**** מכתב ב"כ העותרים לעו"ד מיכל פרייסמן מיום 6.8.19 מסומן ומצורף כנספח ע/37.**

126. ביום 14.8.19 דחתה עו"ד פרייסמן את בקשת ב"כ העותרים להשלמת החומרים החסרים, למעט בקשה לרשימת דיגיטציה עדכנית אשר הועברה לעותרים.

**** תשובתה של עו"ד מיכל פרייסמן מיום 14.8.19 מסומן ומצורף כנספח ע/38.**

127. ביום 19.8.19 השיבו ב"כ העותרים כי נתקבלה תשובת המשיבה 2 לבקשת השלמת החומרים, וכי נשקלת האפשרות להגיש עתירה לבג"צ.

**** העתק מתכתובת דוא"ל בין ב"כ העותרים למשיבה 2 מיום 19.8.19 מצ"ב ומסומן כנספח ע/39.**

128. ביום 8.9.19 שלחו ב"כ העותרים לעו"ד מיכל פרייסמן ממח"ש בקשה נוספת ואחרונה להשלמת חומרי חקירה ובה מספר השגות בנוגע לחומרי חקירה שלא הועברו לידי ב"כ העותרים, ביניהם חומרי השב"כ הקשורים לתיק החקירה, והינם בגדר חומר חקירה הכרחי למען חקר האמת של נסיבות מותו של יעקוב המנוח.

**** מכתב ב"כ העותרים מיום 8.9.19 מסומן ומצורף כנספח ע/40.**

129. תשובתה של המשיבה 2 המסרבת לבקשת ההשלמה נמסרה לב"כ העותרים ביום 28.10.19.

**** מכתבה של עו"ד מיכל פרייסמן ממח"ש מיום 28.10.19 מצ"ב ומסומן כנספח ע/41.**

130. יצוין כי היקף החומרים שהתקבל מאת המשיבה 2 יוצא דופן בהיקפו וכולל למעלה מ-210 גיגה של חומרים, מתוכם כ-30 שעות של סרטוני וידאו, רובם ככולם באיכות ירודה מאוד. כמו כן על מנת לעמוד על השתלשלות האירועים הצפייה בסרטונים חייבה צפייה ב-"תמונית אחר תמונית" (frame by frame). יתרה מכך, החומרים התקבלו מהמשיבה 2 בכאוס מוחלט, ונדרשה לעותרים עבודת מיפוי על מנת להעריך את מקורם ומיקומם ברצף הכרונולוגי של כל אחד ואחד מהמסמכים והסרטונים שהועברו. מכאן כי דרוש היה לעותרים פרק זמן משמעותי לבחינת וניתוח חומרי הבדיקה עובר להגשת העתירה דן.

IV. הטיעון המשפטי

131. סעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: **החסד"פ**) שעניינו "חקירת משטרה" קובע כי המשטרה מחויבת לפתוח בחקירה במקרה שנודע לה על ביצוע עבירה, אולם "בעבירה שאינה פשע רשאי קצין משטרה בדרגת פקד ומעלה להורות שלא לחקור אם היה סבור שנסיונות העניין בכללותו אינן מתאימות לפתיחה בחקירה או אם הייתה רשות אחרת מוסמכת על פי דין לחקור בעבירה." הסמכות שלא לפתוח בחקירה בנסיבות אלה מסורה גם למנהל המחלקה לחקירות שוטרים, סגניו או פרקליט שהוסמך לכך (בהתאם לכללי המשטרה (הענקת סמכות לבעלי תפקידים), התשנ"ב-1992).

132. בהתאם לסעיף 59 לחסד"פ, במקרה של עבירה מסוג פשע אין למשטרה או למח"ש סמכות להימנע מפתיחה בחקירה כלל. בעניינינו, התנהגות המשיבים 5 מעלה חשד ממשי להפרות חמורות של חוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**) ובכלל זה עבירות לפי סעיפים 300, 301-א, ג, 304 לחוק העונשין, כולן עבירות מסוג פשע. יש להדגיש כי החלטת הסגירה סוגרת את התיק מחוסר אשמה לאחר בדיקה מקדימה בלבד, על אף שהחומרים שנאספו במסגרתה מכילים ראיות מספיקות אף להעמדה לדין, ולכל הפחות לפתיחה בחקירה פלילית כנגד השוטרים.

נחיצות התערבות בית המשפט הנכבד בשיקול הדעת המנהלי

133. המקרה דנן, לנוכח מחדלי וכשלי החקירה המהותיים שהוצגו לעיל ולנוכח האינטרס הציבורי, מצדיק את התערבות בית המשפט ואת ההכרזה כי ההחלטה מושא עתירה זו אינה סבירה באורח קיצוני באופן המצדיק את בטלותה.

134. בית משפט נכבד זה קבע בבג"ץ 4550/94 **אישה נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד מט(5) 859, 871-872 (1995) מהם המצבים אשר יקימו עילות המחייבות התערבות בית משפט זה בהחלטות רשויות התביעה:

"אלה הם המפתחות שיפתחו את שערי בית המשפט הגבוה לצדק ויביאו להתערבותו בהחלטות של רשויות התביעה – יועץ משפטי לממשלה או התביעה הצבאית – לעניין אי פתיחתם של הליכים פליליים (או להחלטות בדומה להן): החלטה שנתקבלה שלא ביושר או שלא בתום לב; החלטה שנתקבלה ממניעים נפסדים ולא טהורים; החלטה שנתקבלה בסתירה ברורה לאינטרס הציבורי...; החלטה שנתקבלה בחוסר סבירות קיצוני או מהותי (במובנו הרחב); החלטה שהיא בלתי סבירה בעליל; החלטה שנתקבלה בעיוות מהותי; החלטה הנגועה במשגה היורד לשורשו של עניין."

135. החלטת המשיב 1 בעניינינו נופלת בגדר העילות המפורטות לעיל. היא לוקה בחוסר סבירות קיצוני, מנוגדת לאינטרס הציבורי המחייב כי מחדלי בעלי תפקיד ציבורי, לרבות שוטרים ואנשי רפואה, לא יעברו לסדר היום בלא טיפול ותגובה ראויים. החלטת פרקליט המדינה לסגור תיק מתעלמת הן מהראיות שניצבו לפניו, נשענת על ממצאים סלקטיביים, אינה מעניקה משקל ראוי לכלל הממצאים המעידים על אחריות הנוגעים בעניין לטרגדיה שנפלה על יעקוב המנוח ומשפחתו, וזונחת את האינטרס הציבורי החזק שבבירור אשמתם של השוטרים שגרמו למותו של אזרח.

136. חוסר הסבירות הקיצוני בא לידי ביטוי בכך שבמקרה קיצוני וטראגי, בו פינוי תושבים מבתיים הביא למותם של אזרח ושוטר, הוחלט על סגירה בעילה של חוסר אשמה, כאשר חומרי החקירה מראים בבירור שרבים מהשוטרים המעורבים נתפסו משקרים, סותרים את עצמם ומציבים גרסה לא סבירה למהלך העניינים כדי להרחיק עצמם מההתרחשות. זאת, כאשר ראיות ותיעוד של המשטרה עצמה מוכיחים את הקשר הישיר של אותם השוטרים למהלך העניינים שהביא למותם של אזרח ושוטר.

137. ניתן לזהות בדברי השוטרים הנחקרים, כאשר הם מוצלבים עם הסרטונים שצילמו השוטרים עצמם באירוע, יותר מחשד סביר לאחריות פלילית של חלק מהשוטרים למותם של שני ההרוגים באירוע. חשד כזה צריך להיבדק לעומק, תוך עימותם של השוטרים עם הסתירות שנמצאו בין טענותיהם לבין טענות חבריהם, ובין טענותיהם לבין הסרטונים המראים אחרת.

138. ויוזכר, החלטת הסגירה התקבלה על ידי המשיב 1 ועל דעתו של המשיב 3, כך שלא ניתן לערור עליה, אלא בתקיפה לבית המשפט הנכבד. במצב דברים זה סבורים העותרים כי יש מקום להתערבות בית המשפט באופן מקל יותר מאשר באותם מקרים בהם בית המשפט מהווה ביקורת על ערכאת ערר מנהלית שבחנה כבר את ההחלטה המדוברת. בהקשר זה יוער כי כמובן שאין בהצגת הראיות כאן משום טענה בדבר ההכרעה בתוצאת המשפט הפלילי שראוי שייערך לשוטרים שגרמו למותו של יעקוב אבו אלקיעאן. ואולם, המסכת הראייתית שהוצגה לעיל הנשענת על הראיות לכאורה שנאספו בידי המשיב 2, ממחישה את העובדה כי החלטת הסגירה מושא העתירה הינה בלתי סבירה באופן קיצוני עד כדי כך שדינה להתבטל.

139. יתר על כן, המצב המשפטי הייחודי של העדר ערכאת ערעור על סגירת תיק לבד מבית המשפט הנכבד הוא בעל השלכות גם לגבי מידת ההתייחסות לטענות ראייתיות. אם על דרך כלל אין חולק כי בג"ץ אינו הערכאה להצגת טענות ראייתיות, במקרה זה הטענות הראייתיות הדרושות להוכחת חוסר הסבירות הקיצוני בהחלטת הסגירה מוצגות לראשונה בפני הערכאה המכובדת שלפנינו, ולכן ייטען כי יש לאפשר את הצגתן ובחינתן. כמובן שאין כוונת העותרים להצגת ראיות ברמה הדרושה משפט פלילי, משום שאין המדובר במשפט פלילי כנגד השוטרים, אלא רק בבחינה המנהלית הדרושה על מנת לקבוע את מידת החשד הנובע מתיק החקירה, את הכשלים שנפלו בחקירה, ואת אי הסבירות של ההחלטה לסגור אותה לפני מיצויה עד תום.

140. לטענת העותרים, התשתית העובדתית העולה מחומרי הבדיקה דורשת בירור בבית משפט, ולא סגירה בחוסר אשמה ללא פתיחה בחקירה פלילית.

141. ראשית, לעניין השוטר היורה, המשיב 1 ייחס משקל נמוך מדי לראיות שבתיק המראות כי הירי של השוטר הראשון הוא הירי שפגע ביעקוב. המשיב 1 אף לא נתן כל משקל לכך שהירי בוצע בניגוד לנהלים ולכללי הפתיחה באש. יתרה מכך, בחלק העובדתי הראנו כי השוטר שירה ביעקוב המנוח מסר שתי גרסאות סותרות לגבי אירוע הירי, הראשונה ביום האירוע עצמו, והשנייה מאוחר יותר. הסתירה בין הגרסאות נוגעת ליסודות העבירה ממש – לתחושת הסכנה שחש בעת שירה, ולמושא הירי – האם ירה לכיוון הנהג עצמו או לכיוון הגלגלים. סתירה בנוגע לפרטים כה מהותיים צריכה הייתה להוביל לחקירה תחת אזהרה, ולביצוע פעולות חקירה נוספות בניסיון לגלות את האמת, ולמצות את הדין. בנוסף, סתירה כזו מערערת את האמינות הכללית של גרסתו של השוטר, ומחלישה את ההגנה ששורה עליו מכוח העובדה שהירי בוצע

במסגרת תפקידו כחלק ממערך אכיפת החוק. סתירה זו לבדה, די היה בה כדי לדרוש פתיחה בחקירה פלילית וכדי לערער על סגירת התיק בחוסר אשמה.

142. בית משפט נכבד זה הדגיש בעבר כי סתירות העולות מגרסאות שוטרים מחייבות פתיחה בחקירה פלילית. בבג"ץ 4845/17 **חמדאן נגד היועץ המשפטי לממשלה ואח'** (פורסם בא.ר.ש, 28.10.2019) (להלן: "**פרשת חמדאן**") ציין בית המשפט הנכבד כי אחד הפגמים המהותיים בהחלטת היועמ"ש בפרשה שם הייתה לא לפתוח בחקירה פלילית על אף שהתגלו סתירות בגרסת השוטר היורה בעניינים מהותיים לשאלת האחריות הפלילית (ראו פסקה 17 לחוות דעתו של כבוד השופט ג' קרא, ופסקה 14 לחוות דעתו של כבוד השופט גרוסקופף). כמו כן קבע ביהמ"ש הנכבד שם כי סתירה מהותית בגרסאותיו של השוטר היורה מחלישה את האמון הבסיסי הניתן לדבריו ומגבירה את החשד כנגדו.

143. כך גם בענייננו, השוטר היורה מסר גרסאות סותרות בשאלות מהותיות. הרשויות האמונות על החקירה נמנעו מביצוע פעולות חקירה מינימאליות לבירור הסתירות ונפקותן לגבי החשד שהירי בוצע שלא כדין. משכך, נדרשת התערבות בית המשפט, וזאת על ידי חיוב המשיבים לפתוח את החקירה ולמצותה עד תום, תוך בדיקת גרסאות השוטר לעומקן. כמו כן, לא למותר להזכיר, וכפי שנקבע בעניין חמדאן, כי שוטר המשנה גרסתו לגרסא נוחה יותר, בעניין ירי שגרם למותו של אזרח, לא יכול אלא להיחשד בחוסר אמינות, מה שדורש לכאורה כי הגרסאות השונות יובאו להכרעה בפני בית המשפט.

144. ויוער, הירי אמנם ארע במסגרת פעילות מבצעית של המשטרה, אולם עובדה זו אינה יכולה להעניק חסינות מנקיטה בהליכים פלילים ומיצוי הדין עם השוטר היורה. יפים לעניין זה דבריו של בית המשפט **בפרשת חמדאן** והציטוטים המובאים שם:

"ההחלטה כיצד להגיב בשעת פעילות עשויה להידרש תוך פרק זמן קצרצר ועל רקע גורמים רבים, משתנים ולא ידועים. משום כך אין שופטים פעילות מבצעית באמות המידה של פעילות רגילה. אופי הפעילות נשקל, בין היתר, במסגרת מכלול השיקולים בהחלטה אם להעמיד לדין. זו מדיניות נכונה. **עם זאת, "אין [...] בפעילות מבצעית כדי להעניק חסינות כללית מפני העמדה לדין פלילי. במקרים של התרשלות אשר הובילה לאובדן חיים או לתוצאה חמורה אחרת, המישור הפלילי עודנו עשוי לשמש כדרך הטיפול המיטבית גם בתנאים של פעילות מבצעית"**. בן יוסף נ' שופט חוקר בבית משפט השלום בירושלים, פסקה 24 (23.8.2007). השוו לקביעה בדיני הנזיקין ש"גם במצבי חירום יש שאדם מתנהג באופן לא סביר, ועליו לשאת בתוצאות התרשלותו". ע"א 5604/94 חמד נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 498, 508 (2004)). (פסקה 9, חוות דעתו של כב' השופט גרוסקופף, ההדגשות הוספו, נ.ל).

145. שנית, לגבי השוטרים ואנשי הרפואה המוזכרים בפרק של העדר הפינוי לטיפול רפואי, הוצגו ראיות חזקות לכך שהשוטרים ידעו על מצבו של יעקוב המנוח, או לפחות כי היה עליהם לדעת עליו. כן הוצגו סתירות מהותיות בעדויותיהם המערערות לחלוטין את הגרסאות שמסרו למשיבה 2, אולם בהחלטת המשיב 1 לא ניתן לסתירות אלו כל משקל והשוטרים אף לא נחקרו באזהרה. בעניין זה עלינו לזכור כי "המדינה חייבת

חובה חוקתית להגן על חיי אדם, ולא רק להימנע מפגיעה בהם" (אהרן ברק "הזכות החוקתית להגנה על החיים, הגוף והכבוד" **משפט וממשל** יז 9 (2016)).

146. המפקדים, הרופאה והחובשים שיכלו להציל את חייו של אדם ולא עשו זאת, צריכים היו להיחקר באזהרה. יתרה מזאת, נדרש בירור גם לסטנדרט המינימאלי של אחריות של מפקד, של רופאה ושל חובש לחייו של אדם פצוע וחסר אוניס שנמצא לידם, כי יתכן שבחוסר תשומת לבם פעלו ברשלנות, או שבמכוון אפשרו לאדם למות מכיוון שחשבו שהוא "מחבל", ולכן לא ראוי להצלה. ויובהר, אין עתירה זו מבקשת לכבול את ידי המשיבה 2 בהחלטה באילו עבירות יש להעמיד לדין את האחראיים למותו של יעקוב אבו אלקיעאן המנוח ושל ארז לוי המנוח.

147. גם אם ניתן היה לקבל את טענת הרופאה כי לא הבחינה ביעקוב (ובהתאם לאמור בחלק העובדתי, לא ניתן לקבל זאת לאור הראיות), התנהגות הרופאה באירוע, שלא ניגשה לבדוק את מצבו הרפואי של הנהג כדי להעניק לו טיפול או לקבוע את מותו, מנוגדת להתנהגותו של "רופא סביר" ומעלה חשד כבד לאחריות פלילית לגרימת מותו ברשלנות. לאור כל זאת, **החלטת המשיב 1 כי תפקודה של הרופאה אינו מגבש חשד סביר לגרימת מותו של המנוח ברשלנות, תוך התעלמות מהראיות הברורות שהיו בפניו הינה שגויה ובלתי סבירה באורח קיצוני.**

148. לאור כל האמור לעיל יבקשו העותרים את התערבות בית המשפט במתן הוראה לחקור את אחריותם הפלילית של כל הגורמים, הפיקודיים והרפואיים, שידעו שיעקוב חי וגוסס למולם או שהיה עליהם לדעת זאת, ושאפשרו לו לדמם למוות. הדיון הציבורי התוסס בשנים האחרונות הכיל קולות רבים לפיהם מחבל הוא "בן מוות", וכי הריגתו לגיטימית. באווירה ציבורית זו, חשוב במיוחד שמערכת הצדק תוסיף להעמיד מודל שונה של צדק ממודל הנקמה שזוכה לפופולאריות גוברת. אדם שמאפשר לחברו למות למולו עובר עבירה פלילית חמורה. בית המשפט הנכבד מתבקש להציב מחדש את הסטנדרטים למול רשויות האכיפה, ולהזכיר כי אין להרוג מי שנחשד כמחבל או להתיר לו למות מפצעיו.

149. שלישית, חוסר סבירותה הקיצוני של ההחלטה בא לידי ביטוי בהחלטה שלא להכריע בסוגיית חלקו של יעקוב באירוע, האם גרם במכוון לפיגוע דריסה כפי שפורסם לגביו בתקשורת בידי גורמים בכירים ביותר, או שמא נעשה לו עוול ולא הייתה לו אפשרות לשלוט ברכבו, ואז יש לטהר את שמו.

150. ויוטעם, הזכות לשם טוב הינה חלק מהותי מכבוד האדם ועומדת לו גם לאחר מותו. יפים לעניין זה דבריו של השופט בדימוס מ' חשין ז"ל בבג"ץ 6126/94 **גיווא סנש נגד רשות הציבור** :

"יהיו אשר יהיו תחומי פרישתו של 'כבוד האדם', שלא כבנושא חופש הביטוי הכול יסכימו כי כבוד האדם פורש עצמו על שמו הטוב של האדם. הגם שלכבוד האדם יש בנים אחדים, הנה שמו הטוב של אדם – שמה נאמר: שמו של אדם, באשר שמו הוא – הינו בנו-בכורו. שאם כבוד האדם אינו כולל את שמו הטוב של האדם – כבודו של אדם מהו? ומתוך שעניינינו-שלנו הוא בשמו הטוב של האדם, אין צורך כי נרחיק-לכת ונבלוש אחרי זכויות-יסוד נוספות הנחבאות בתוככי כבוד האדם. יתר-על-כן: **כבוד האדם יעמוד לו לאדם לא אך בחייו אלא גם לאחר מותו.** זו קביעתו המפורשת של סעיף 5 לחוק לשון הרע, וההלכה הוסיפה וקבעה – **מפורשות ובלא כל ניד-ספק – כי כבוד האדם שבחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו פורש עצמו גם על כבוד המת.** ראו,

למשל: ע"א 506/88 שפר, קטינה נ' מדינת ישראל [50], בעמ' 102; ע"א 105/92 (פרשת ראם [10]), בעמ' 201; ע"א 1482/92 הגר נ' הגר [51], בעמ' 801-802; בג"ץ 294/91 (פרשת חברת קדישא [18]), בעמ' 523; בג"ץ 5688/92 (פרשת ויכסלבאום [19]), בעמ' 820, 827-828; דנג"ץ 3299/93 (פרשת ויכסלבאום [20]), בעמ' 201, 205, 208, 211; בג"ץ 3933/92 ברכאת נ' אלוף פיקוד המרכז [52], בעמ' 6; ברק בספרו הנ"ל [65], בעמ' 437-438; ע"א 6024/97 שביט נ' חברה קדישא גחש"א ראשל"צ [53]. שמו הטוב של אדם זוכה אפוא להכרת-מישרין ולהגנת-מישרין בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו." (פסקה 29, ההדגשות אינן במקור – נ.ל.)

151. קביעת ממצא בעניין אחריותו של יעקוב המנוח לדריסת השוטרים מהווה צעד חשוב ומרכזי גם בהיבט האינטרס הציבורי. פרשת אם אלחיראן מעסיקה את התקשורת והציבור בשלוש השנים האחרונות ללא הרף. הפרסומים המוקדמים המכנים אותו "מחבל", שאינם מאומתים בחומרי החקירה, יצרו מצב בו העדר ההכרעה פוגע עמוקות באמון הציבור במערכת. רבות נכתב על זכות הציבור לדעת. בפרשה שהפרסומים המוקדמים בה, מצד בכירים במערכת, פורסמו ללא גיבוי וסמכות, זכות הציבור לדעת דורשת כי בעל הסמכות להכריע בחקירה לא יסתייג ויימנע מהכרעה בה. זאת בנוסף, כאמור, לזכות המשפחה וקרוביו של יעקוב המנוח לטיהור שמו מההאשמה הקשה והשגויה במעורבות בפעילות טרור.

152. לסיכום, הן ההתעלמות מהראיות החזקות המראות שהן השוטר שירה על אבו אלקיעאן והן השוטרים שנמנעו מהצלתו לאחר הירי שיקרו שוב ושוב בחקירותיהם, וכי נאספו ראיות חזקות לאשמתם, והן אי שקילת האינטרס הציבורי החזק שבמיצוי דין עם שוטרים שהרגו אזרח ובהוצאת האמת לאור, דורשים את התערבות בית המשפט הנכבד בהחלטה מושא עתירה זו. יפים לעניין זה דבריו של בית המשפט הנכבד בבג"ץ חמדאן:

"אם שוטר חרג מסמכויותיו ופגע במי מבני הציבור, ודאי אם עשה זאת בהפעלת כוח, יש עניין חברתי רב חשיבות לבחון את המקרה עד תום. "שימוש בכוח לא סביר על ידי שוטר במשטרת ישראל הוא לא עניין של מה בכך, ויש לציבור עניין מובהק במיצוי הליכי החקירה, בקיומו של ההליך השיפוטי ובהטלת סנקציה פלילית ככל שהדבר יידרש" (בג"ץ 3070/17 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 28 לפסק הדין של השופט יורם דנציגר (28.2.2018). השווה - Jamaicans for Justice v. Police Serv. Comm (appeal taken from Jam.) [2019] UKPC 12 (n)). **ככל שתוצאת השימוש בכוח חמורה יותר, גובר העניין הציבורי במיצוי הדין לגביה. כאשר מדובר בהפעלת כוח על ידי המשטרה, שהובילה לקטילת חייו של אדם, האינטרס החברתי בבירור העניין הוא ראשון במעלה.**" (ההדגשות הוספו, נ.ל.) (פסקה 5 לחוות דעתו של השופט גרוסקופף)

153. פרשת אם אלחיראן הייתה פרשה ציבורית שהסעירה את הציבור ואת התקשורת במשך כל שלוש השנים שחלפו מאז יום ההריסה והריגת יעקוב המנוח, 18.1.17. היא מהווה קו פרשת מים בכל הנוגע ליחס הציבור למשטרה, וליחס הציבור הערבי והערבי-בדואי למשטרה בפרט. בנוסף, ומעבר לגבולות האוכלוסייה הבדואית, כל אזרחי ישראל עקבו אחרי סיפור הריגתו של יעקוב אבו אלקיעאן ז"ל.

154. הפגיעה באמון הציבור הנובעת מסגירת תיק שיש בו ראיות חזקות, בעילה של חוסר אשמה, תוך ויתור על חקירתם של שוטרים שירו למוות באזרח ושנמנעו מהצלת חייו כשדימם למוות למולם במשך עשרות דקות, צריכה להדאיג את המערכת עד מאוד. אמון הציבור הוא רכיב מפתח במערכת אכיפת החוק בכלל, ובמערכת אכיפת החוק על אוכפי החוק באופן מיוחד. במקרה בו הגורם הסוגר את התיק שייך אף הוא למנגנוני האכיפה, סגירת תיק תוך התעלמות מהקושי הראייתי האמיתי העולה ממנו מייצרת מראית עין של ניגוד עניינים ושל שיקולים זרים, אם לא לומר של מערכת המעניקה חסינות לשוטריה ממתן דין וחשבון בפני מערכת המשפט על הריגת אזרח. בפרשת **חמדאן** עמד בית המשפט הנכבד על האינטרס החברתי בבירור פומבי של אשמתם של גורמים ממערכת האכיפה עצמה, בדיוק על מנת למנוע מראית עין של ניגוד עניינים, כפי שנגרמה במקרה זה.

"קיים אינטרס חברתי ראשון במעלה כי אלה יתבררו בהליך שיפוטי פומבי, שבו יוצגו וינתחו הדברים לפני ולפנים, כך שהצדק לא רק ייעשה אלא גם יראה. ונבהיר: אין זהו מקרה קל, בו נעשה שימוש מוצדק בעליל בכוח ממית. זהו מקרה גבול, שיש לענות בו. תפקידו של היועמ"ש אינו לחרוץ את הדין במקרי גבול. תפקידו הוא להחליט אם ראוי להעמיד לדין, וזאת על רקע סיכויי ההרשעה. ברקע החלטתו עליו להעמיד את העניין הציבורי הרב שבבירור היקף הספקות בהליך שיפוטי אובייקטיבי החשוף לעין כול. יותר מכך: בית משפט מסוגל לבחון את הקשיים בחומר הראיות באובייקטיביות ובלי החשש למראית עין של יחס מיטיב בין גורמי האכיפה ברשות המבצעת. מכלול השיקולים הללו אינו משתקף בהחלטת היועמ"ש". (פסקה 8 לחוות דעתו של כב' השופט גרוסקופף).

סיכום

155. מכלול הקשיים והפגמים מוביל את העותרים לפנות ולבקש את להתערבות בית המשפט בהחלטת פרקליט המדינה והיועמ"ש. המשיבים 1-3 התעלמו מראיות ברורות המעידות כי יעקוב נורה ונפגע עובר לפגיעה בשוטרים, המשיבים לא חקרו בחקירה פלילית את השוטרים היורים ובמיוחד את השוטר שי [REDACTED] אשר נמצאו סתירות בעדותו. כמו כן, העדר הטיפול הרפואי ביעקוב לא נחקר כראוי, כולל אחריותם של כל הגורמים שיכולים וחייבים היו לפעול להצלת חייו ולא עשו כן. המשיב 1 קבע באופן בלתי סביר כשלעצמו כי אין צורך לקבוע האם אזרח שנהרג מירי משטרתי היה מחבל, או אם נורה בשגגה ועל לא עוול בכפו. הקביעה בפני עצמה אין בה כדי לשנות מסטנדרט ההתנהלות ומהאופן שבו מוצדק להשתמש בירי קטלני, ואף אין בה כדי להכריע בשאלה אם ראוי אם לאו להושיט טיפול מציל חיים לפצוע. ואולם, בנסיבות העניין, המחשבה הסובייקטיבית של הנוכחים באירוע והשיח הציבורי לאחר האירוע נשענו על הנחות מוטעות לפיהן מדובר היה ב-"פיגוע דריסה". משאלה לא בוססו, מן הראוי היה להעמיד את הדברים על דיוקם.

156. עתירה זו היא גם הזדמנות להציב את הסטנדרט הראוי עבור המערכת אכיפת החוק. מערכת חקירה ואכיפה הוגנת וצודקת לא פועלת בדרך של נקמה, לא רואה באדם בן מוות, לא גורמת למוותו – לא בירי ולא בהימנעות ממתן טיפול רפואי. המקרה של יעקוב מזכיר לנו כי גם מי שנחשב כמחבל ברגעים שלאחר האירוע, עשוי להתברר מאוחר יותר כאזרח תמים. מורה למתמטיקה שנאלץ לפנות את ביתו, ובשל אי הבנה נורה, נפצע, והושאר לדמם למוות.

157. ההכרעה במקרה זה נחוצה אם כן לצורך הגנה על מערכת הצדק, על אמון הציבור, ולשם עשיית צדק עם האחראים למותו של יעקוב המנוח ועבור משפחתו. לאור על זאת החלטת המשיבים שלא לנקוט בהליכים פלילים כנגד השוטרים ואנשי הרפואה שנכחו באירוע הינה בלתי סבירה באורח קיצוני, וחוסה בגדר אותם מקרים חריגים המחייבים את התערבותו של בית המשפט הנכבד.

אשר על כן מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על תנאי כמבוקש בראשית העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיבים לעשותו מוחלט.

פאדי ח'ורי, עו"ד

נועה לוי, עו"ד

ב"כ העותרים

העתירה נכתבה בסיועו הרב של ד"ר אריאל ליבנה, מומחה בקרימינולוגיה, שללא העין החדה שלו בניתוח ראיות וחומרי חקירה, וללא ההשקעה שלו בהבנת כלל ההתרחשות בזירת האירוע, עתירה זו לא הייתה יכולה להיכתב.